

FLERE BØRN FRA UDSATTE BOLIGOMRÅDER I FORENINGSLIVET

Et katalog om inkluderende
fritidsfællesskaber

FLERE BØRN FRA UDSATTE BOLIGOMRÅDER I FORENINGSLIVET

Et katalog om inkluderende fritidsfællesskaber

Natasja Lund

Karen Broberg

Jonas Følsgaard Grønvad

ISBN-978-87-92798-89-3

NOVEMBER 2023

© 2023 Center for Boligsocial Udvikling

Center for Boligsocial Udvikling

Sadelmagerporten 4

2650 Hvidovre

Tlf. 28 35 58 85

E-mail: info@cfbu.dk

www.cfbu.dk

Fotos: Christian Blom, Klaus Sletting Jensen, Kristian Brasen, Morten Rode & Wafaa Khanjer

Layout: Cecilie Næsby Friis

Udgivelsen kan frit hentes på www.cfbu.dk

CFBUs udgivelser kan frit citeres med tydelig kildegengivelse

**CENTER FOR
BOLIGSOCIAL
UDVIKLING**

Center for Boligsocial Udvikling er en selvejende institution under Social-, Bolig- og Ældreministeriet. Centrets overordnede formål er at undersøge effekten af sociale indsatser i udsatte boligområder, at indsamle erfaringer fra nationale og internationale boligsociale indsatser og at yde kvalificeret rådgivning og processtøtte til centrale aktører indenfor det boligsociale område.

INDHOLD

Et katalog af eksempler	4
Det finder du i kataloget	6
Fakta om udsathed og deltagelse.	8
Del 1: Brobygning til foreningslivet	9
Del 2: Foreningers arbejde med inklusion.	32
Sådan har vi gjort	52
Litteratur	54

ET KATALOG AF EKSEMPLER

I udsatte boligområder er der færre beboere, der benytter sig af et fritidstilbud i deres boligområde end i befolkningen i Danmark generelt (VIVE 2022). Herudover går skoleelever fra udsatte boligområder meget mindre til idræt i en idrætsforening, end elever på samme klassetrin gør i gennemsnit i hele landet (SDU 2012).

Så hvordan kan man gøre det lettere for et barn fra et udsat boligområde at træde ind i et foreningsfællesskab? Hvordan kan man skabe bedre kontakt på tværs af familier, foreninger, lokale netværk og forskellige støttetilbud? Og hvordan kan man arbejde med foreningslivets gængse praksisser og deltagelsesformer for dermed at gøre foreningslivet tilgængeligt for flere børn og deres forældre fra udsatte boligområder?

STORT LANDSKAB AF AKTØRER

Dette katalog handler om inklusion i foreningslivet – det etablerede foreningsliv i dets mange variationer, men med et særligt fokus på foreninger, der arbejder med at inkludere flere børn fra udsatte boligområder

i deres fællesskaber. Samtidig har kataloget blik for, hvilke andre aktører og indsatser der støtter op om foreningernes arbejde og baner vejen for, at børnene får en plads i et fritidsfællesskab.

I kataloget ser vi på foreninger i bred forstand og bruger ordet "forening" som en samlet betegnelse for organiserede fritidstilbud; både dem, der er konstitueret som en forening, hvor børnene indgår i en formel medlemsstruktur såsom idrætsklubber og spejderkorps – og dem, der tager andre organiseringsformer. Det gælder eksempelvis NGO'en GAME, der tilbyder åben gadeidræt, og Idrætsprojektet under Socialforvaltningen i Københavns Kommune, som tilbyder inkluderende fællesskaber i forskellige dele af København.

Der er mange forskellige slags foreninger, som gør en ekstra indsats for at inkludere børn fra udsatte boligområder. Det kan både være store idrætsforbund, der laver forsøgsprojekter, og lokale foreninger, der løfter et socialt ansvar. Dette katalog bygger primært på inklusionsarbejde i foreninger inden for idrættens verden, men trækker også på foreninger med aktiviteter inden for kultur, kunst,

gaming og spejder. Kataloget er derfor i overvejende grad hæftet op på aktiviteter i idrættens verden, men er relevant for alle typer af fritidsforeninger, der ønsker at sætte fokus på inklusion.

INKLUSION HAR ROD I FORENINGERNE

Kataloget er et vidnesbyrd om, at mange foreninger har viljen til at inkludere børn fra udsatte boligområder, men samtidig er det få foreninger, der ønsker at være et velfærdsinstrument spændt for en politisk dagsorden, hvor de fra centralt hold bliver pålagt et mål om inklusion af mennesker i udsatte positioner. Bl.a. fordi foreningerne ikke ønsker at sætte udvalgte medlemmer i kasser og udskille dem fra det almindelige foreningsliv (jf. SDU 2012).

Ønsket om inklusion gror derimod inde fra selve foreningen og kan fx være motiveret af, at medlemmerne i foreningen skal afspejle lokalområdet demografi og ikke hælder skævt til de ressourcerkes fordel. Eller det kan være motiveret af

selve foreningsaktivitetens karakter, som lægger op til, at man kan deltage på mange forskellige måder.

EN EKSTRA INDSATS KRÆVER EKSTRA RESSOURCER

Ønsket om at skabe en mere inkluderende forening kalder ofte på flere hænder til at yde en ekstra indsats og gøre ting på en anden måde. Gode samarbejder på tværs af sektorer og holdbare finansieringsløsninger udgør derfor bagtæppet for meget af det inklusionsarbejde, kataloget beskriver.

Finansiering af inklusionsindsatsen er i høj grad præget af offentlige puljer, støtte fra private fonde og store idrætsforbund. Mange gange tager det form som tidsafgrænsede projekter eller mosaikøkonomi, hvor mange forskellige finansieringskilder stykkes sammen til eksempelvis at betale en medarbejders ansættelse.

Det gør fundamentet for inklusionsarbejdet sårbart og svært at forankre. Der ses dog også eksempler på mere vedvarende finansieringsmodeller fx i form af partnerskaber, hvor kommuner eller idrætsforbund forpligtiger sig på at bidrage med økonomisk støtte til ansættelse af understøttende medarbejdere i foreninger. Eksempler er DIF's Get2sport-indsats

og Københavns Kommunes 'Sociale partnerskaber' med udvalgte foreninger.

ET OPGØR MED ULIGE DELTAGELSE

Børn fra udsatte boligområder oplever barrierer i mødet med foreningslivet. For selvom en forening i udgangspunktet er åben for alle, så er foreningslivet fyldt med uudtalte koder og uskrevne regler for, hvordan man er en del af foreningsfællesskabet.

De implicite koder og regler kan – stik mod intentionen – være med til at understrege og i værste fald udvide en social ulighed i foreningsdeltagelse mellem på den ene side børn i udsatte boligområder og på den anden side børn i resten af landet.

Derfor er der potentiale for, at flere foreninger arbejder med at skabe plads til børn fra udsatte boligområder, der ikke af sig selv finder vej ind i foreningslivet. Her kan børnene nemlig få en base for fællesskaber, der styrker både den mentale, fysiske og sociale trivsel (Christensen & Christensen 2021, Hansen et al. 2021.) Fritidsfællesskaberne kan således være en arena for at styrke børns selvværd, empati, konfliktløsningskompetencer og skolegang (Andersen 2010, Oxford Research 2014, Rogers 2011). Samtidig

peger forskning på, at disse direkte effekter i form af øget livsmestring og opbygning af positive fællesskaber kan udgøre beskyttende faktorer, som er med til at forebygge, at børnene senere i livet ender i en kriminel løbebane (Nielsen et al. 2019)

Inklusion er dog ikke en opgave, der alene skal løses gennem tiltag for barnet og familien. Det handler mindst lige så meget om, hvorvidt det foreningsmiljø, barnet træder ind i, aktivt opbygger fællesskaber, der kan rumme forskellighed, og om der opbygges et sammenhængende system af støtte omkring barnet, der gør det lettere at blive en del af foreningsfællesskabet.

DET FINDER DU I KATALOGET

Ambitionen med kataloget er at samle praksiserfaringer om, hvordan man som forening eller brobyggende indsats kan arbejde med at give flere børn fra udsatte boligområder en plads i et fritidsfællesskab. Både de praksiserfaringer, der ikke tidligere er blevet beskrevet, men "blot" har været lokalt erfarede. Og de praksiserfaringer, der allerede er velbeskrevne, men hvor viden herom har været spredt i forskellige publikationer.

Og svaret på, hvordan man kan arbejde med inklusion, findes på mange niveauer, for inklusion kan foregå både på organisationsniveau, på aktivitetsniveau og igennem lokale samarbejder. Derfor finder du eksempler og inspiration til inklusionsarbejdet både gennem overordnede strategiske principper og gennem konkrete greb, som alt i alt søger at favne diversiteten i arbejdet med at inkludere flere børn fra udsatte boligområder i foreningsfællesskaber.

Kataloget ser på tværs af 45 foreninger og understøttende indsatsers arbejde og samler de erfaringer, der allerede er gjort her. Hvad virker? Hvad er svært? Og hvad kræver det at lykkes?

Du kan læse om arbejdet med at give flere børn fra udsatte boligområder en plads i foreningslivet gennem katalogets to tematiske kapitler:

1. Brobygning til foreningslivet

Kapitlet handler om de trin, der kan gå forud for, at et barn starter til en fritidsaktivitet, og den løbende understøttelse, der kan være af barnets deltagelse. At en familie ser værdien i foreningsdeltagelse, kender de forskellige muligheder for at gå til noget og får overkommet de økonomiske og praktiske barrierer, der kan være for, at børnene starter til en aktivitet, er nogle af de problemstillinger, der arbejdes med. Til at skubbe dette arbejde på vej centrerer brobygning sig om at skabe kontakt mellem familier og lokale netværk, foreninger og støttetilbud.

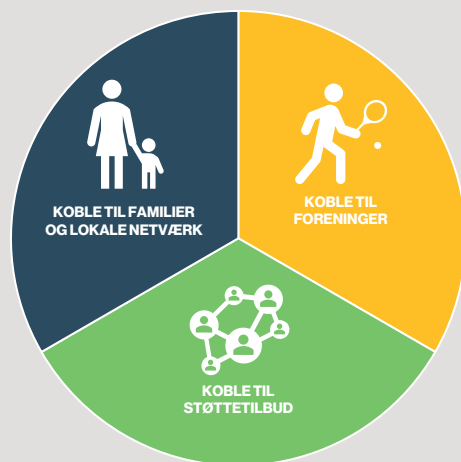
2. Foreningers arbejde med inklusion

Kapitlet handler om, hvordan fritidsfællesskaberne kan blive mere rummelige; om at opbygge sociale kompetencer i foreningen, at eksperimentere med deltagelsesformer og om at skabe de rette betingelser for, at forældre og ildsjæle kan løfte en frivillig indsats i foreningerne.

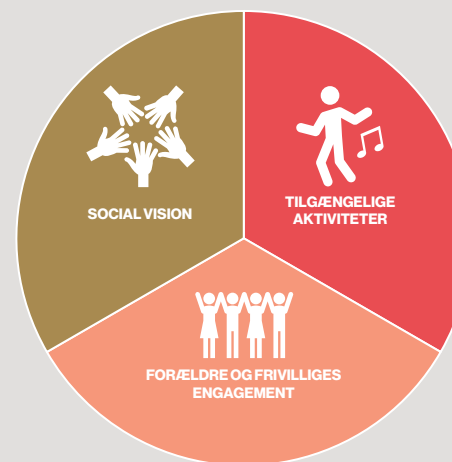
Kataloget er bygget op omkring strategiske principper og konkrete greb, som er udledt på baggrund af de 45 undersøgte foreninger og understøttende indsatsers arbejde med at inkludere børn fra udsatte boligområder i foreningsfællesskaber. Mens principperne er retningsgivende for arbejdet, beskriver grebene forskellige måder at gå til opgaven på.

BROBYGNING TIL FORENINGSLIVET

- Fritidsvejledning
- Kontingentbetalingsordninger og tilskud
- Åbne arrangementer
- Lokale ambassadører
- Følgeordninger og samkørsel
- Modtageordninger
- Brobygning til andre fritidsfællesskaber

FORENINGERS ARBEJDE MED INKLUSION

- Social træner
- Prøvetræning
- Åben træning
- Ryk hold ud på børnenes hjemmebane
- Unge rollemodeller
- Tilbyd forældre en aktiv rolle

FAKTA OM UDSATHED OG DELTAGELSE

Mange børn fra udsatte boligområder står – ud fra forskellige parametre – i en udsat position, der gør, at de i særlig grad oplever barrierer i mødet med foreningslivet. De parametre skitseres her kort, men du kan læse mere om dem i CFBU's kommende antologi, som udfolder emnet.

SOCIOØKONOMISK UDSATHED

Børn fra familier i en social og økonomisk udsat position kan mangle den økonomi og voksenstøtte, som foreningsdeltagelse ofte forudsætter. Socioøkonomiske faktorer vedrører ofte forældrenes beskæftigelsessituation, uddannelsesniveau og helbredstilstand. Udfordringerne kan ligge i, at forældre har svært ved at betale kontingent og udstyr og mangle tid og overskud til at engagere sig i fritidslivet og støtte barnets deltagelse.

Næsten **4** ud af **10** børn (6-18 år) lever under fattigdomsgrænsen i de udsatte boligområder

Vive 2022. Chanceulighed i de udsatte boligområder

59 % af børn og unge (3-19 år), der oplever, at familien har få penge, deltager ikke i foreningssport mindst en gang om ugen. For børn og unge, der oplever, at familien har mange penge, er andelen **31 %**.

Vive 2022. Børn og unge i Danmark. Velfærd og trivsel 2022

57 % af børn i 5.-9. klasse, hvor forældrenes højeste uddannelse er grundskolen, går til organiseret idræt i en forening. For børn med forældre med en videregående uddannelse er andelen **78 %**.

SDU – Skolebørnsundersøgelsen 2022

60 % af børn (7-15 år) hvor begge forældre er uden arbejde, dyrker sport og motion. For børn hvor begge forældre er i arbejde er andelen **85 %**.

Idrættens Analyseinstitut 2016 – Danskernes sports- og motionsvaner

SOCIOKULTUREL UDSATHED

Børn med etnisk minoritetsbaggrund kan have en dobbelt udsathed, ved at de ud over socioøkonomiske problemer også kan være udfordret i forhold til at have forældre med sprogvanskeligheder, og som ikke kender til den måde, foreningslivet er indrettet på.

61 % af børn og unge (0-17 år) i udsatte boligområder har en ikke-vestlig minoritetsbaggrund.

Landsbyggefondens beboerdata 2022

55 % af børn med ikke-vestlig baggrund (6-10 år) dyrker idræt eller sport i en idrætsforening. For etnisk danske børn er andelen **78 %**.

Medborgerskabsundersøgelsen 2022

30 % af forældre med ikke-vestlig baggrund, der ønsker at deres børn dyrker sport i en idrætsforening, har enten ikke nået at tilmelde deres barn, eller ved ikke, hvordan de kan tilmelde barnet.

Medborgerskabsundersøgelsen 2022

UDSATTE BOLIGOMRÅDER

Børn kan stå i en udsat position grundet omgivelser og miljøet i boligområderne. Strukturelle faktorer – herunder adgang og fysiske og organisatoriske rammer for idrætsaktiviteter – kan have en indflydelse på deltagelse. Derudover spiller også den sociale tryghed en central rolle. Det kan handle om, hvorvidt man oplever boligområderne og idrætsfaciliteterne som et trygt sted at være, om man har et tilhørsforhold til fritidstilbudene, og om man har venner, som selv dyrker sport og motion.

77 % af beboere i udsatte boligområder oplever en grundlæggende tryghed i boligområdet. I befolkningen er andelen **94 %**.

Vive Tryghed og trivsel i udsatte boligområder 2022

40 % af beboerne i de udsatte boligområder benytter sig af fritidstilbud i deres boligområde. I befolkningen generelt er andelen **55 %**.

Vive Tryghed og trivsel i udsatte boligområder 2022

43 % af børn (7-15 år), hvor hverken familie eller venner dyrker idræt, dyrker selv sport og motion. For børn, hvis venner dyrker idræt, er andelen **84 %**.

Idrættens Analyseinstitut 2020. Sports- og motionsvaner

DEL 1

BROBYGNING TIL FORENINGSLIVET

BROBYGNING TIL FORENINGSLIVET

Mange familier fra udsatte boligområder finder ikke selv vej ind i foreningslivet. Derfor tilbyder flere kommuner forskellige støttetilbud til familier i udsatte positioner – typisk i form af vejledning i foreningslivets muligheder og økonomisk støtte til kontingentbetaling. Der kan dog være flere trin på vejen, inden en familie ser værdien i at modtage fritidsvejledning, eller der kan være andre barrierer på spil end blot betaling af kontingent.

Det tyder derfor på, at der er en brobygningsopgave; forstået som de trin, der kan gå forud for, at et barn starter til en fritidsaktivitet, og den løbende understøttelse, der kan være af barnets deltagelse. Her kan både støttetilbud, centrale kommunale indsatser, lokale institutioner og foreninger selv spille en rolle. Men der kan også være behov for en brobygger, som tager brobygningsopgaven på sig på tværs af aktører og sektorer. Med en områdefokuseret og håndholdt indsats kan brobyggeren tage udgangspunkt i familiernes forskellige situationer og skabe forbindelser mellem familier og lokale netværk, lokale foreninger og støttetilbud.

I dette kapitel ser vi både på brobygningsopgaven og rollen som brobygger. Det er muligt at arbejde

med brobygning uden at have en brobygger, ved at foreninger selv rækker ud til familier og kobler til støttetilbud. Men der er bedre forudsætninger for at skabe en sammenhængende understøttelse af børnenes deltagelse, hvis der er nogen, som har til opgave at kigge på tværs af aktører.

HVEM KAN UDFYLDE ROLLEN SOM BROBYGGER?

Roller som brobygger kan varetages af mange forskellige aktører og personer. De kan være ansat i en funktion som brobygger eksempelvis i en boligsocial helhedsplan, eller de kan have en helt anden rolle, hvor de alligevel er med til at skabe forbindelser mellem familier, foreninger, lokale netværk og støttetilbud. Det kan eksempelvis være en kommunal fritidsvejleder, en pædagog i en fritidsklub, en medarbejder fra en forebyggende politiindsats eller en socialfaglig medarbejder i en forening.

En brobygger kan således have forskellig organisatorisk forankring og målgruppe. Nogle kan dække hele kommunen eller den organisation, de arbejder i. Andre kan arbejde områdebaseret med fokus på

afgrænsede udsatte områder af byen og med en lokal tilstedeværelse her – det kalder vi en 'lokal brobygger'. Hvis der er en boligsocial indsats i området, er den lokale brobygger typisk forankret her – enten udelukkende eller som en delt ansættelse på tværs af forskellige aktører.

Den lokale brobygger har en række særlige fordele i forhold til at få børn fra udsatte boligområder inkluderet i foreningslivet. Lokal tilstedeværelse og blik for områdets kontekst gør det muligt at tilbyde håndholdt støtte til familierne, hvor de bor, arbejde områdebaseret gennem inddragelse af lokale netværk, understøtte og koble til nære og fjerne støtemuligheder og samarbejde med lokale foreninger om inklusionsopgaven.

BROBYGNINGSOPGAVEN – MERE END DEN FØRSTE KONTAKT

Brobygning til foreningslivet handler om de trin, der kan gå forud for, at et barn starter til en fritidsaktivitet. Men opgaven slutter ikke, når barnet er blevet forbundet med en forening.

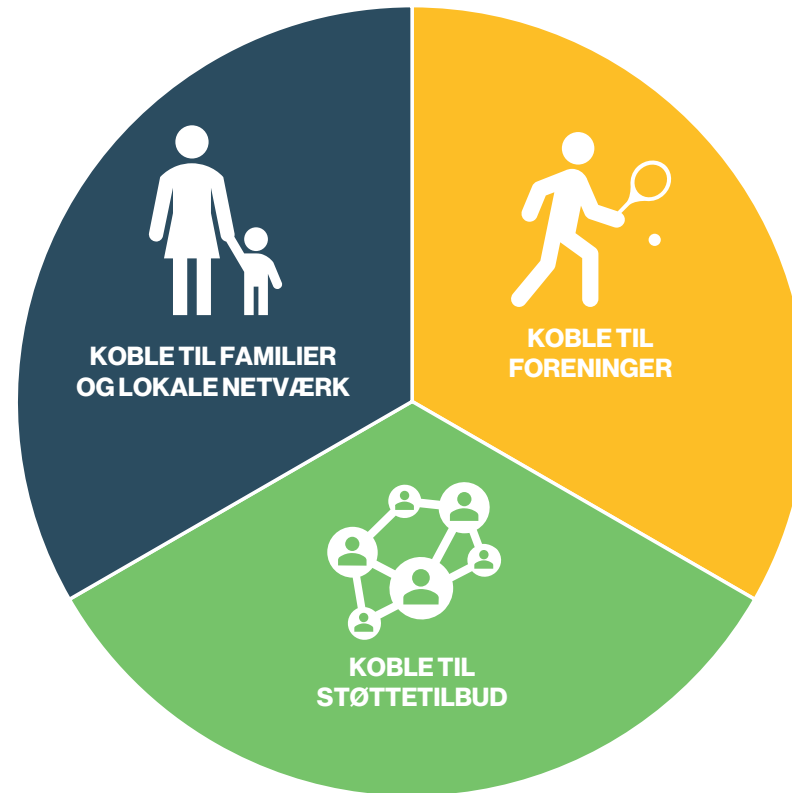
Der kan være brug for, at en brobygger træder til efterfølgende, hvis der opstår udfordringer eller ændringer. Det kan fx handle om, at barnet ikke trives i aktiviteten eller ikke længere dukker op. Årsagerne kan være mange: børn der skifter interesser, støttetilbud der udløber, foreninger der ikke kan imødekomme barnets behov, eller forældre der bliver forhindret i at køre deres barn. Uanset hvad er det nødvendigt med et kontinuerligt blik for brobygning og understøttelse af det enkelte barns foreningsdeltagelse, hvis børnene skal sikres en varig plads i fritidsfællesskaberne.

STRATEGISKE PRINCIPPER

Brobygning handler om at skabe forbindelser på tværs af familier og lokale netværk, foreninger og støttetilbud med målet om at inkludere flere børn fra udsatte boligområder i foreningslivet;

- **Koble til familier og lokale netværk:** Brobyggeren formidler værdien i foreningsdeltagelse, inddrager lokale netværk og arbejder opsøgende i forhold til at etablere en relation til familier.
- **Koble til foreninger:** Brobyggeren skaber overblik over fritidstilbud, sikrer det rette match mellem barn og forening og kapacitetsopbygger foreninger.
- **Koble til støttetilbud:** Brobyggeren kender til og formidler viden om forskellige støttetilbud og ansøgningsprocedurer, der kan hjælpe familier med at overkomme økonomiske og praktiske barrierer i forhold til deltagelse i foreningslivet.

KOBLE TIL FAMILIER OG LOKALE NETVÆRK

VÆRDIEN ER IKKE EN SELVFØLGE

Selvom det for mange forældre er en selvfølge, at det er godt for ens barns trivsel at blive en del af foreningslivet, prøve forskellige sportsgrene, instrumenter eller andre kreative fag af sammen med andre børn, er det det ikke for alle. Det kan være, fordi man selv er opvokset et sted, hvor foreningslivet, som vi kender det i Danmark, ikke findes, men hvor man i stedet bliver en del af fællesskaber ad andre veje.

Samtidig er en helt central og uomgængelig del af at få flere børn ind i foreningslivet at gå igennem deres forældre. Uden deres forståelse for, hvad foreningslivet er for en størrelse, og hvilke kvaliteter det rummer, er det svært for barnet at komme ind i et fritidsfællesskab. For hvorfor skal ens søn gå til karate, når han i stedet kan læse lektier eller passe sin lillebror? Eller hvorfor skal ens datter gå til en 'maskulin' sport som fodbold? Det kan også være, at man er utryg ved, at ens barn går alene til en aktivitet, uden at man selv er med på sidelinjen.

Derfor ligger der en formidlings- og inddragelsesopgave i at gøre det tydeligt for flere, hvad foreningslivet

er for en størrelse, og fremhæve de sociale, faglige og personlige kvaliteter, der kan følge med at gå til en fritidsaktivitet. Eksempelvis ved at fortælle om, hvordan det kan forbedre barnets skolegang, give større selvtillid, danne baggrund for nye venskaber, mindske ensomhed, forhindre en potentiel kriminel løbebane i kraft af alternative gedefællesskaber foruden udbygge barnets og familiens sociale netværk. Eller ved at invitere dem med ind på træningsbanen for med egne øjne at se, hvad foreningslivet er for en størrelse, eller udbrede personlige historier fra beboere i området, der har oplevet foreningslivets potentialer.

SAMTALEN OM FRITIDSLIV RYKKER UD FORAN OPGANGE OG INDI STUER

Fordi det i mange familier ikke er en selvfølge, at børnene skal gå til en fritidsaktivitet, og de derfor ikke selv opsøger hjælp til dette, ligger der ofte en opgave i at opsøge familier, opbygge relation og kendskab til dem, før man kan tilbyde dem den rette hjælp.

En lokal brobygger kan arbejde opsøgende i boligområdet, banke på døre, gøre brug af forskellige lokale kontaktkanaler såsom sociale netværk, andre familierettede tilbud, en lokal lektiecafé eller sociale arrangementer i området. Brobyggeren har mulighed for at få kontakt til de familier, hvor børnene ikke allerede er aktive i deres fritid, og tage dialogen på

familiens præmisser. Om der er behov for at oversætte til andre sprog eller vende familiens forestillinger og bekymringer om foreningslivet.

En lokal brobygningsindsats gør det også muligt at arbejde områdebaseret med at synliggøre værdien af fritidsfællesskaber og de forskellige muligheder, der er blandt områdets forældre og børn. En stor barriere kan være, hvis forældre ikke tror, at det er en mulighed, fordi familien er knap på ressourcer eller ikke har tillid til de lokale foreninger i området. Ved at sprede viden om foreningsdeltagelse og støttemuligheder gennem lokale kanaler og lokale netværk og arbejde med forståelser af foreningslivet, som løbende skabes blandt lokale familier, er der potentiale for at opdyrke en større opbakning og tillid til foreningsdeltagelse i lokalområdet.

KOBLE TIL FORENINGER

SKABE OVERBLIK OVER EN JUNGLE AF FRI-TIDSTILBUD

I skolehallen har trampolinklubben et hold hver tirsdag fra 17 til 18, og to busstop væk ligger en rollespilsforening, men tilmelding for sæsonen lukkede for to uger siden. I boligområdets grønne arealer er der til gengæld en ugentlig spejdersamling, hvor man ikke behøver at tilmelde sig.

Mulighederne for at gå til en fritidsaktivitet i nærområdet er ofte mange, men det er langt fra sikkert, at familier i udsatte boligområder kender til dem. Da foreninger med fritidsaktiviteter er organiseret på meget forskellig vis, er det svært for selv den bedste at få et overblik over de mange forskellige muligheder og ikke mindst, hvordan man bliver en del af dem. Systemer og procedurer for tilmelding, der varierer på tværs af foreninger, kan være svære at gennemskue – særligt hvis man også mangler digitale og sproglige forudsætninger. Dertil kan det være nødvendigt med et godt kendskab til foreningerne for at kunne vurdere, hvilken forening der passer til det enkelte barns motivationer og behov.

En lokal brobygger har mulighed for at skabe overblik over lokale foreninger og lære dem at kende, så de kan finde det rette match mellem barn og

forening. Brobyggeren kan afdække, hvornår foreninger kører sæsoner og åbner op for tilmelding, og hvilke foreninger, hold og trænere der er gode til at rumme børn, som fx er nybegyndere til en aktivitet.

AT VÆRE ET KENDT ANSIGT

Funktionen som brobygger byder også på dage, hvor man tager til kaffemøder i klubhuse og står ude på sidelinjen af fodboldbaner i silende regn. Opbygning af en god relation til de lokale foreninger er nemlig et vigtigt fundament for et godt samarbejde om at tage imod de børn, brobyggeren henviser. Når foreningen ved, at brobyggeren står klar til at hjælpe, hvis behovet opstår, kan de være mere trygge ved at tage imod mange nye børn. Her betyder det noget, at brobyggeren er et kendt ansigt, som foreningerne har opbygget en tillid til over en periode.

Brobyggeren kan også hjælpe med at opbygge foreningernes kapacitet til at inkludere udsatte børn. Ved at gå i dialog med lokale foreninger og måske samle dem kan brobyggeren facilitere vidensdeling på tværs om udfordringer og løsninger i forhold til at inkludere flere børn fra udsatte boligområder.

KOBLE TIL STØTTETILBUD

KONTINGENT, KETCHER OG KØRSEL

For familier med lav indkomst kan det være en stor post at skulle betale for både kontingent, udstyr og andre udgifter til træningslejre og holdtøj – særligt hvis der er mange børn i familien. Ligeledes kan det være svært at få det til at hænge sammen at skulle følge sine børn til forskellige aktiviteter, hvis man eksempelvis mangler en bil eller er enlig forælder.

Heldigvis er der hjælp at hente i form af forskellige støttetilbud fra kommuner, fonde og frivilligorganisationer, men ofte mangler familierne kendskab til dem. Det kan være en opgave at finde ud af, hvilke støttetilbud den enkelte familie kvalificerer sig til, og hvordan man ansøger dem. Her kan en brobygger træde til som en formidler af støttetilbud, der finder frem til relevante støttetilbud for de forskellige familier og hjælper med ansøgningsprocessen. Derudover kan der være hjælp at hente hos andre forældre, frivillige og ildsjæle i lokalområdet, som familien ikke kender til, hvor en lokal brobygger kan træde til og formidle kontakt.

GREB TIL BROBYGNING

I det følgende beskrives en række greb, som kan anvendes i det brobyggende arbejde – typisk af en person med funktion som brobygger, men også foreninger, skoler, daginstitutioner og mange andre kan deltage i det brobyggende arbejde og lade sig inspirere af grebene.

Fritidsvejledning

Kontingentbetalingsordninger og tilskud

Åbne arrangementer

Lokale ambassadører

Følgeordninger og samkørsel

Modtageordninger

Brobygning til andre fritidsfællesskaber

FRITIDSVEJLEDNING

Fritidsvejledning hjælper med at finde det rette match mellem barn, familie og fritidsaktivitet – både i forhold til barnets interesser, og hvad der praktisk er muligt i forhold til eksempelvis tidspunkt, udgifter og transportmuligheder.

Bred støtte til opstarten

Ud over at afdække barnets ønsker og forældrenes muligheder for at støtte barnet og skabe forbindelse til en passende forening, hjælper vejlederen typisk med tilmelding og ansøgning til kontingenttilskud, hvis der er behov for det. Ofte kombineres indsatsen med en følgeordning, så fritidsvejlederen også kan følge barnet og evt. forældrene til træning de første par gange for at sikre en god introduktion mellem familie og forening. Alternativt kobler vejlederen barnet til en anden medarbejder eller frivillig, der kan følge barnet i starten.

Håndholdt opfølgende indsats

Vejlederen kan også følge op på barnet og familien løbende og hjælpe med de udfordringer, der kan opstå. Det kan fx være hjælp til at navigere i en app, foreningen bruger til at kommunikere med forældre, eller til at finde en ny aktivitet, hvis det viste sig ikke at være det rette match. Praktikere på feltet

oplever, at sådan en håndholdt indsats er afgørende for at understøtte langvarig inklusion af børn i foreningslivet.

SÅDAN TAGER DET FORM

- **Kommunale vejledningsforløb:** Fritidsvejledning tilbydes typisk som vejledningsforløb med enkelte familier. Det er en udbredt og evalueret indsats, som tilbydes i mange af landets kommuner typisk under navnet 'fritidspas' og 'fritids guider'. Indsatsen kan også ydes i samarbejde mellem kommuner og frivilligorganisationer, så det er frivillige, der vejleder og støtter familien.
- **Boligsociale vejledningsforløb:** Nogle boligsociale indsatser tilbyder også fritidsvejledning til familier. Det giver mulighed for at integrere fritidsvejledningen i det øvrige områdebaserede arbejde. Ofte arbejder de boligsociale fritidsvejledere derfor opsøgende i boligområdet og får kontakt til familier gennem andre boligsociale arrangementer og indsatser.
- **Gruppebaseret fritidsvejledning:** At arbejde med fritidsvejledning i et udsat boligområde giver også mulighed for at vejlede om fritidslivet i større grupper. Det kan fx ske gennem forældrearrangementer og workshops.

OPMÆRKSOMHEDSPUNKTER

- Det kan være en ressourcetung og håndholdt opgave at støtte familierne og samarbejde med lokale foreninger, som derfor er svær at løfte for frivillige alene. Mange praktikere peger på, at der er behov for lønnede medarbejdere med socialfaglige kompetencer, som kan arbejde målrettet med fritidsvejledning.
- Da forskellige familiers behov for støtte varierer meget, er det vigtigt, at vejledningen er fleksibel, så støtten kan tilpasses. Nogle har blot brug for et telefonnummer på en træner, mens andre har brug for en længere håndholdt indsats.
- Der er ofte behov for, at vejlederen følger op løbende for at hjælpe, hvis der opstår nye udfordringer. Det kan fx være, at det ikke er det rette match og familien vil kobles til en anden aktivitet, eller at der er problemer med kontingentbetalingen.
- En god relation og et godt kendskab til foreninger er ofte en forudsætning for et godt samarbejde om at modtage børnene. Vejledningsindsatsen kan derfor også indebære løbende kaffemøder og statusamtaler med foreninger om, hvilke udfordringer de møder, og hvad der kan gøres ved dem. Det er også

godt at kende foreningernes forskellige årshjul for, hvornår en sæson løber, og hvornår der er tilmeldingsfrist.

- Fokus på rekruttering af familier til vejledning er også vigtigt for at finde frem til de familier, som kan få gavn af indsatsen. Fritidsvejlederen kan gøre opmærksom på tilbuddet og indgå aftaler om henvisning med eksempelvis skoler og kommunale sagsbehandlere.

FRITIDSVEJLEDNING HJÆLPER 200 BØRN FRA NORDVEST IND I LOKALE FORENINGER

Beboerprojekt Nordvest, København

I den boligsociale indsats Beboerprojekt Nordvest har de erfaret, at der er behov for en lokalt tilstedeværende fritidsvejledning, som kan supplere kommunens fritidsvejledning. I deres vejledningsindsats har de derfor fokus på at involvere forældre og opbygge kendskab og relation til lokalrådets brogede foreningsliv. Nanna Nørgaard arbejder koordinerende med fritidsindsatser og fritidsvejledning i Nordvest, og når hun ikke selv får henvendelser fra familier, som ønsker en hjælpende hånd, kan man finde hende på lokale skoler, til arrangementer i boligområdet, i foreningerne og ude i opgangene, hvor hun opsøger familier.

”Jeg oplever, at de fleste familier ser værdien i foreningslivet, men at det er den manglende viden om tilgængelige fritidsaktiviteter, og hvordan man bliver en del af dem, der står i vejen. Derfor sørger jeg for at give praktisk viden videre til familierne, hjælpe dem med at navigere i tilmeldingsprocesser og ansøgning af støttetilbud og tackle eventuelle bekymringer,” fortæller Nanna.

Hun afholder også tilmeldingsworkshops i boligområderne, hvor forældrene kan få hjælp til at tilmelde sig de mest eftertragtede hold, som fyldes op få minutter efter åbning for tilmelding. Her skabes et rum med plads til spørgsmål, og hvor familierne kan hjælpe hinanden og dele erfaringer om de forskellige hold.

Med flere års samarbejde med lokale foreninger i bagagen kan Nanna komme med kvalificerede bud på, lige netop hvilket hold og hvilken træner der vil passe godt til barnet. Og fordi foreningerne kender Nanna og har tillid til, at hun træder til og støtter familien efter behov, har de et godt samarbejde om at tage imod de mange børn, hun henviser. Indtil videre er det blevet til 200 børn, som har fået en bro ind i foreningslivet gennem fritidsvejledningen.

For Maria Riemenschneider, der tidligere har arbejdet med ungeindsatser i den boligsociale indsats, står det klart, hvad der skal til, hvis vejledningsindsatsen skal have en holdbar effekt:

”Vi arbejder ikke med nogen børn, hvor forældrene ikke ønsker at støtte op om barnets foreningsdeltagelse. Vi har set, at forældreinvolveringen er den afgørende in-

grediens, hvis børnene skal blive i foreningerne på sigt.”

Ofte bliver dialogen om barnets fritidsliv også en indgang for, at Nanna får kendskab til andre mere komplicerede udfordringer i familien, som den boligsociale indsats også kan hjælpe med. Det kan fx være udfordringer med skole-hjem-samarbejdet eller behov for økonomisk rådgivning. Netop ved at tage hånd om familiens andre udfordringer styrkes fundamentet for, at familien kan støtte barnets foreningsdeltagelse på sigt.

”Fordi fastholdelsen i foreningslivet er afgørende for, om barnet får gavn af de positive effekter ved deltagelse i fritidsfællesskaber, følger vi familierne meget tæt særligt i starten af et forløb. Her taler vi med forældrene om de usagte forventninger, der ofte er i foreningslivet, så de kan hjælpe og guide deres barn godt afsted. Nogle gange finder vi også en ny aktivitet, hvis den alligevel ikke passer ind i familiens hverdag, eller hvis barnet har skiftet mening,” forklarer Nanna. Det er en tilgang, der har vist sit værd, idet at 80% af børnene stadig er tilknyttet en foreningsaktivitet seks måneder efter vejledningsforløbets start.

KONTINGENTBETALINGSORDNINGER OG TILSKUD

'Det skal ikke være økonomien, der står i vejen.' Sådan lyder holdningen blandt mange aktører på feltet, som ser økonomisk støtte som et centralt element i inklusionsopgaven. Derfor ydes der tilskud til egenbetaling og laves mere fleksible ordninger for betaling af kontingent og udstyr, der imødekommer en presset økonomi hos familier fra udsatte boligområder.

Mulighederne er mange, men man skal kende til dem

Både kommuner, foreninger og fonde tilbyder støtte til betaling af kontingent og udstyr, men rammerne for, hvilke familier og foreninger de støtter, hvor stort et beløb de dækker, foruden hvordan de ansøges, varierer.

Derfor kan det være en stor hjælp med en brobygger med kendskab til de forskellige støttemuligheder, som kan guide foreninger og familier med at ansøge støtte. Desuden er det ikke altid logisk, hvordan støttesystemerne fungerer. Fx forudsætter mange kontingenttilskud, at familien først lægger ud for det fulde beløb, hvorefter de får refunderet en del af det. Brobyggeren kan forklare, hvordan systemerne er indrettet.

SÅDAN TAGER DET FORM

- **Kontingentstøtte:** Mange aktører yder støtte til kontingent. Fritidspas er en udbredt kommunal indsats, der ofte kombinerer økonomisk støtte til kontingent og udstyr og fritidsvejledning. I 2021 tilkendegav 62 kommuner, at de havde en fritidspasordning (Socialstyrelsen 2021)
- **Legater og andre tilskud:** Der ydes også økonomisk tilskud til andre udgifter forbundet med foreningsdeltagelse såsom stævner, turneringer og træningslejre, fx gennem idrætsforbund, private fonde og NGO'er, som også forvalter midler. De kan enten søges af enkelte familier, eller en forening kan søge om fondsmidler til at dække omkostninger for sine medlemmer, som kommer fra dårligt økonomisk stillede familier.
- **Fleksible kontingentbetalingsordninger:** Foreninger gør op med den klassiske model, hvor kontingent skal betales for en hel sæson på én gang, og tilbyder mere fleksible kontingentbetalingsløsninger, hvor forældre kan betale mindre beløb løbende.
- **Fællesudstyr:** Foreninger kan erhverve sig fællesudstyr, som børnene kan låne, så familien ikke selv skal ud at købe det. Det kan eksempelvis doneres af klubber med flere ressourcer.

OPMÆRKSOMHEDSPUNKTER

- Der er mange begrænsninger ved de økonomiske støtteordninger, som gør, at det ikke altid er nok til at overkomme de økonomiske barrierer. Der kan fx være begrænsninger på, hvilke fritidstilbud de giver tilskud til. Og en aktivitet kan være for dyr i forhold til det beløb, der gives, og endelig kan der være begrænsninger for, hvor mange sæsoner familien kan modtage støtte til et enkelt barn.
- Da mange økonomiske støtteordninger har en tidsmæssig begrænsning, er det ikke nødvendigvis en holdbar løsning at give tilskud.
- Ikke alle kommuner har kontingentstøtteordninger, så det kan være nødvendigt, at aktører i foreningslivet starter en kampagne for at introducere ordningen i den lokale kommune.

AT SØGE STØTTE TIL KONTINGENT ER IKKE ALTID LIGETIL

Beboerprojekt Nordvest, København

Når den boligsociale fritidsvejleder Nanna Nørgaard i Beboerprojekt Nordvest sidder med en familie foran sig til en vejledning, møder hun ofte bekymring, når snakken falder på omkostninger. Derfor sørger hun for at informere familien om, hvilke tilskud de kan søge, og giver en hjælpende hånd med til at ansøge, hvis familien har behov. Det kræver et godt kendskab til de forskellige støttetilbuds ansøgningskriterier og -procedurer.

I mange tilfælde skal tilskud søges gennem foreningen, og de er ikke altid opmærksomme på, at de kan kombinere forskellige puljer til familier, der er økonomisk pressede. Derfor sørger Nanna for at forbinde familierne med foreningerne og informere om mulighederne.

"Jeg oplever, at forældrene bliver meget lettede over de muligheder, der er for økonomisk støtte," fortæller hun.

En udfordring, som Nanna mener, at der ikke bliver diskuteret nok, er, hvordan man dækker de voksende omkostninger, der følger, når børn bliver dygtigere inden for en aktivitet:

"Jo højere niveau man spiller f.eks. fodbold, desto dyrere bliver kontingentet. Samtidig stiger udgifter til sæsontøj, der er jævnlige træningsleje med egenbetaling, og forældrene forventes at støtte med kørsel og lignende. I disse tilfælde rækker 1.000 kr. plus 500 kr. til tøj og sko ikke langt."

Derfor forsøger Nanna at finde andre løsninger og indgår i dialog med foreningen om at hjælpe yderligere eller søger legater til ekstraomkostningerne. Desværre er det hendes erfaring, at det ikke altid lykkes.

IKKE NØDVENDIGT MED HVERKEN KA- STESTJERNER ELLER ELVERØRER

Rollespilsfabrikken

I rollespilsforeningen Rollespilsfabrikken har de et ønske om, at det skal være let at starte til rollespil.

På den økonomiske front har de derfor investeret i fællesudstyr. Det gælder både udklædning og våben, så børnene kan blive til sumporker og rumpirater uden at skulle købe en stor ny fantasigarderobe.

Foreningen forsøger også at udfordre de gængse modeller for kontingentbetaling eksempelvis ved at afpasse kontingentsummen i forhold til, hvor langt inde i sæsonen et barn starter. Projektkoordinator Anders Gredal Berner ser også et potentiale i at udforske, hvad det vil sige at gå kontinuerligt til en fritidsaktivitet.

For nogle familier er det nemlig en stor forpligtelse, at barnet skal gå til noget ugentligt – og nogle gange flere dage om ugen. Derfor tilbyder Rollespilsfabrikken også hold, der kun mødes hver 14. dag.

"Vi oplever, at holdene stadig kan skabe masser af identitet og fællesskab, selvom børnene ikke mødes hver uge," fortæller Anders.

ÅBNE ARRANGEMENTER

Åbne arrangementer og uformelle aktiviteter, der inviterer forældre ind til at høre om foreningen, møde træneren eller en engageret forælder og måske også se og endda selv afprøve, hvordan aktiviteten foregår, er en udbredt måde at vise og fremhæve de positive sider ved foreningslivet.

Se det med egne øjne

At høre om positive oplevelser med foreningslivet fra andre forældre, som man kan identificere sig med, kan være et afsæt for at få øjnene op for, hvordan fritidsfællesskaber kan gavne børn. Både mødet med trænere og andre frivillige i foreningen og muligheden for selv at prøve kræfter med aktiviteten kan være med til at dæmpe de bekymringer, der kan tynde forældrene, og skabe større tillid til foreningen. Ligesom det for børn kan være mere trygt at troppe op til en aktivitet med en ven, kan det også være rart for forældrene, at de har hilst på andre forældre i foreningen.

Møde forældrene, hvor de er – både fysisk og i deres tanker om foreningslivet

For at nå ud til de forældre, der ikke selv overvejer, at deres børn skal gå til noget, kan de åbne arrangementer med fordel afholdes der, hvor forældrene

alligevel kommer i deres hverdag. Det gælder både i institutioner, skoler og lokale samlingssteder som beboerhuse og biblioteker. Ved at møde forældrene i deres lokale fællesskaber og spørge direkte ind til deres interesser og bekymringer åbnes muligheden for at ændre på de kollektive forståelser af fritidslivet, der eksisterer i boligområdet.

SÅDAN TAGER DET FORM

- **Fællesarrangementer i lokale samlingssteder:** En brobygger kan være drivkraft på at arrangere et event i boligområdet. Fx kan en boligsocial medarbejder arrangere et forældremøde med fællesspisning i beboerhuset med oplæg fra lokale foreninger og forældre, der selv har børn i en forening.
- **Bruge eksisterende mødefora:** Brobyggere og foreninger kan også sætte foreningslivet på dagsordenen i andre grupper og møder, hvor forældre kommer, såsom forældremøder på skolen eller lokale mødre- og fædregrupper.
- **Samarbejde med daginstitutioner:** En forening kan også afholde aktiviteter i en lokal institution i det tidsrum, hvor børnene bliver hentet, så de kan få en dialog med forældrene og give dem en forsmag på aktiviteten.

OPMÆRKSOMHEDSPUNKTER

- For nogle forældre vil budskabet om, at fritidsfællesskaber kan have en kriminalpræventiv effekt eller kan styrke børnenes præstation i skolen, vægte højere end argumenter om, at de styrker mental trivsel og selvværd. Derfor er det vigtigt at præsentere spektret af potentialer ved foreningsdeltagelse, så man taler til forskellige perspektiver hos forældrene.
- Desuden kan det være afgørende at oversætte budskaberne til andre sprog og generelt være opmærksom på at supplere eller udskifte abstrakte begreber med konkrete eksempler – eksempelvis ved at tale om 'glæden ved gode venskaber' frem for 'mental trivsel' eller 'at undgå fængsel' frem for 'kriminalitetsforebyggelse'.
- Forældre kan også have tendens til at gruppere sig, så for at skabe interaktion på tværs af socio-kulturelle og etniske skel til forældrearrangementer kan der være behov for at tænke sociale elementer ind og facilitere møder på tværs. Om det så bare er at tage personligt imod forældre og introducere dem for hinanden eller gennem en mere rammesat dialog.

BEBOERHUS OMDANNES TIL ROLLESPILSCENE

Den boligsociale indsats, Gellerup-Toveshøj

"Vi har glemt forældrene – uden at have dem med får vi ikke rykket et barn. Det handler om at involvere dem og give dem troen på, at de godt kan være med."

Sådan opsummerer den boligsociale foreningsmentor i Gellerup Anett Christiansen læringen fra et åbent arrangement for børn, unge og forældre, der er afholdt i et samarbejde mellem Det boligsociale hus, Århus Kommune, en lokal fodboldklub og en rollespilsforening.

Med et ønske om at få flere børn og unge ind i foreningslivet, tog Århus Kommune initiativ til at invitere lokale foreninger og Det boligsociale hus til at tænke i nye baner. Det viste sig, at en rollespilsforening ElySION så potentiale i at få nye medlemmer fra Gellerup-Toveshøj, mens den lokale fodboldklub, Idræt og Venskabsforening IVF, allerede havde hundredvis af medlemmer fra boligområdet – fodboldspillende børn

som sandsynligvis havde søskende, der endnu ikke var tilknyttet en forening.

Det udmundede sig bl.a. i to eventyrlige workshops, faciliteret af de boligsociale medarbejdere og instruktører fra ElySION. For to søndage blev beboerhuset Laden omdannet til en scene for rollespil, hvor børn og forældrene selv kunne prøve at svinge sværd og tryllestave. Arrangementet var åbent for alle, og fodboldklubben hjalp til med annoncering og inviterede alle medlemmer, forældre og søskende til at deltage.

Mødet med eventyrernes verden vækkede mange af forældrenes nysgerrighed, så Anett greb dette momentum og inviterede forældre og ElySION til en fælles snak, hvor forældrene fik hørt mere om foreningen, og hvordan man går til rollespil. Det førte til et besøg, hvor børn og forældre som havde deltaget i rollespilsaktiviteterne sammen tog en tur ned i foreningens lokaler i midtbyen og hilste på de andre børn og unge i Aarhus, der mødes om rollespil. Det åbne arrangement endte med at bygge broer på tværs af både, foreninger og bydele.

LOKALE AMBASSADØRER

Brobyggere kan inddrage nøglepersoner med en særlig legitimitet og indflydelse i lokalområdet som lokale ambassadører for foreningslivet. Ambassadørerne kan sætte ord på værdien af foreningsdeltagelse og skabe opmærksomhed på støttetilbud.

Uformelle kommunikationsveje

I et lokalsamfund som et udsat boligområde vil der som regel være nogle centrale personer, som mange beboere stoler på og lytter til, og som derfor spiller en vigtig rolle i den uformelle kommunikation, der flyder i området. De kan vække en særlig tillid, fordi de eksempelvis selv bor i boligområdet eller har arbejdet der i mange år. De kender mange familier personligt og taler måske samme sprog og har samme etniske baggrund som dem. Hvis disse personer selv ser værdi i foreningslivet og inddrages i at kommunikere om det, kan de være med til at vende skepsis og imødekomme de bekymringer, der kan herske.

Den oversete oversættelse

Ud over at kunne oversætte information til andre sprog kan de lokale ambassadører også sætte ord på det, som mange gange bliver indforstået i foreningsverdenen og derfor ikke altid er til at forstå,

hvis man ikke selv er vokset op i denne. Ambassadørerne kan eksempelvis forklare, hvad det egentlig vil sige at være frivillig, at man skal betale kontingent for sit barns foreningsdeltagelse, og at der findes tilskudsordninger, som kan dække en del af omkostningerne.

SÅDAN TAGER DET FORM

- **Inddrage lokale beboere:** Beboere fra boligområdet, som kender mange familier, kan ansættes eller engageres som frivillige i foreninger og brobyggende indsatser. De kan fx oprette beskedtråde med lokale forældre, hvor de minder dem om træning, sender info om tilmelding, kontingentstøtte og træningslejligheder og annoncerer for lokale støttetilbud.
- **Samarbejde med lokale netværk:** Brobyggere og foreninger kan samarbejde med lokale beboernetværk såsom Bydelsmødre, Baba og moskeer, som kan hjælpe med at lokalisere forældre i lokalområdet, samle dem og formidle værdien af foreningsdeltagelse.

OPMÆRKSOMHEDSPUNKTER

- Det kan tage lang tid og kræver et grundigt lokalt kendskab at finde de rette ambassadører. At være kontinuerligt til stede i lokalområdet gør det nemmere at opbygge relationer til lokale ambassadører.
- Hvis der er en boligsocial indsats i boligområdet, er det oplagt at trække på deres kendskab til beboerne.
- Det kan være svært at fastholde frivillige, så en løsning kan være at ansætte lokale ambassadører eksempelvis i den boligsociale indsats evt. et mindre antal timer om ugen.

SMS'ER FRA AMBASSADØR REDDEDE DAGEN

Det Danske Spejderkorps

Med et ønske om at åbne spejderverdenen op for flere børn i udsatte positioner har Det Danske Spejderkorps, som del af et puljeprojekt, startet nye spejdergrupper, som mødes i udvalgte udsatte boligområder, herunder i Vollsmose. Her lærer de hurtigt, hvor meget en udefrakommende forening kan få ud af at trække på områdets lokale ambassadører.

En dag vil projektlederen for indsatsen, Pernille Fjerritslev Mortensen, tilbyde forældrene hjælp til at tilmelde sig spejder og søge om kontingenttilskud hos ordningen Fritidspas. Hun annoncerer, at hun ville sidde klar, men ingen dukker op.

Så gælder det om at tænke kreativt, og her kommer en lokal kvinde ind i billedet, som er ansat i den boligsociale helhedsplan. Hun er så

velforbundet i området, at hun beskrives som 'en hel helhedsplan i sig selv'.

"Hun er et supervigtigt kort, for mødrene kender hende, børnene kender hende, hun kender strukturerne – det sagte og usagte, som man ikke kan afkode, hvis man kommer som ny," fortæller Pernille.

I dialogen med kvinden går det op for Pernille, at det måske ikke er åbenlyst for alle, hvad hverken spejder, kontingent eller fritidspas dækker over.

"Jeg manglede at sætte en konkret ramme, fordi jeg tog det som en selvfølge, at forældrene godt vidste det," erkender hun.

Kvinden fra området sender hurtigt nogle sms'er rundt til områdets forældre, hvori hun forklarer, hvad forældrene kan få ud af at møde op, og blot ti minutter efter er lokalet fyldt med børn og forældre, der gerne vil have tilmeldingshjælp.

FØLGEORDNINGER OG SAMKØRSEL

Nogle forældre har ikke mulighed for følge deres børn til og fra aktiviteter. I disse tilfælde kan andre træde til og hjælpe med transporten enten som en følgeordning for et enkelt barn eller ved at lave samkørselsordninger for flere børn.

Større mobilitet åbner op for flere muligheder og større udsyn

En følgeordning gør det muligt for børn at gå til fritidsaktiviteter, der foregår i dele af byen, som ligger langt fra boligområdet. Det er oftest de mere nicheprægede aktiviteter, som måske kun ligger ét sted i byen. Men det åbner også op for, at børn kan deltage i stævner, opvisninger og lejre, som foregår i andre bydele, byer eller endda landsdele – som kan give børnene et nyt udsyn. For en dreng på Nørrebro kan det fx være en stor oplevelse at komme til fodboldstævne i Vildbjerg ved Herning.

Veje til mere holdbare løsninger

Mange støttede følgeordninger har den begrænsning, at de kun kan følge barnet de første gange, fordi det er en tidskrævende opgave. Derfor kigges der til andre løsninger, som kan holde på sigt. Et alternativ går på at identificere personer i familiens netværk, som i stedet kan hjælpe. Det kan være

familiemedlemmer, venner, naboer eller andre forældre i foreningen.

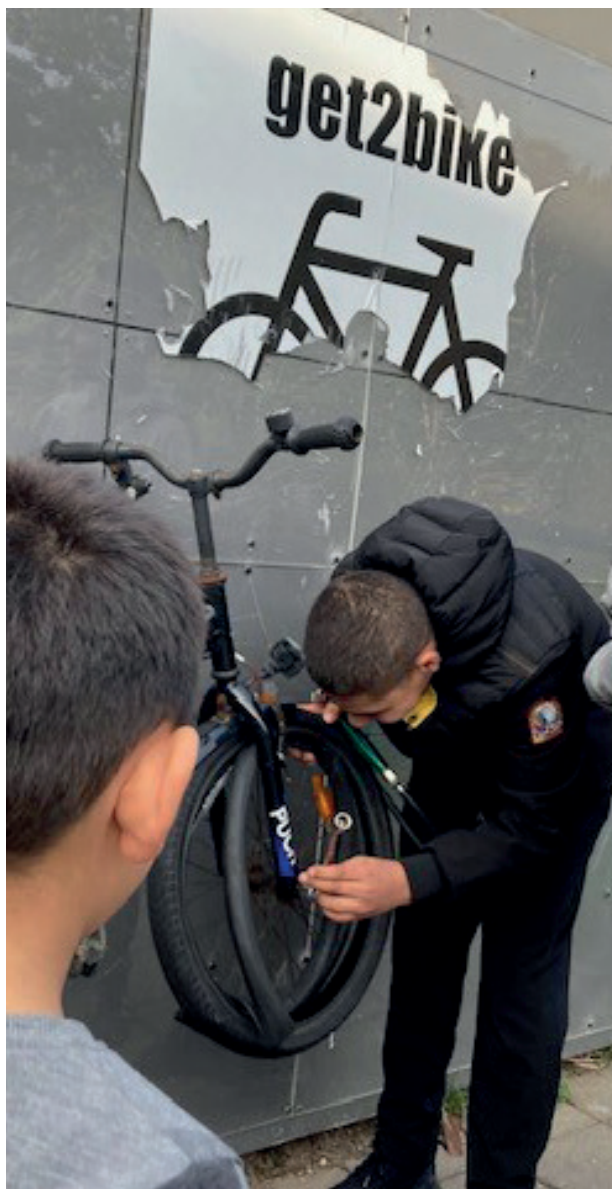
SÅDAN TAGER DET FORM

- **Følgeordninger:** Et udbredt støttetilbud er følgeordninger, hvor en medarbejder eller frivillig kobles på et barn, som de følger til en aktivitet for en periode. Det kan både være forankret i en kommunal fritidsvejledning, boligsocial indsats, fritidsklub eller NGO.
- **Familiecoaching:** Som en del af nogle fritidsvejledninger er der fokus på at hjælpe familien med selv at identificere og opbygge ressourcer til at løse problemet – også kaldet 'familiecoaching'. Det kan fx handle om at finde andre i familiens netværk, der kan hjælpe, eller at udforske, om der er andre måder, forældrene kan afsætte tid til det.
- **Forældresamkørsel:** Forældre med børn i samme forening eller på samme hold kan lave aftaler om at køre deres børn sammen. Både foreningerne selv, boligsociale indsatser eller skoler kan være drivkraft til at skabe kontakt mellem forældre, der oplagt kan hjælpe hinanden – eksempelvis fordi de bor i samme boligområde eller har børn i samme klasse.

- **Børn følges ad:** Er der tale om større børn, kan ovennævnte aktører også hjælpe børn til at følges ad – enten i offentlig transport eller på gåben eller cykel som såkaldte 'gåbusser' og 'cykelbusser'. Er det mindre børn, kan en forælder eller anden frivillig melde sig til at følge børnegruppen.
- **Fælleskørsel i forening:** Nogle foreninger anskaffer fælles biler og busser til at køre børnene til stævner, kampe, opvisninger mv.

OPMÆRKSOMHEDSPUNKTER

- Følgeordninger, hvor en medarbejder eller frivillig kobles til et enkelt barn, er meget ressource- og personafhængige. Hvis den frivillige fx er syg, kan barnet ikke komme af sted den dag. Derfor mener mange praktikere, at det ikke er den mest holdbare løsning og peger i stedet på familiecoaching og samkørselsordninger som bedre alternativer.
- Det kræver overblik over deltagende børn og forældre at facilitere gode samkørselsaftaler. Derfor er det vigtigt at gå igennem forening og evt. også skole og boligsocial indsats for at skubbe aftalerne i gang.

CYKELBUS MED LÅNECYKLER GIVER BØRN MOBILITET

Get2sport, Kolding

"I de udsatte boligområder ligger der ofte forladte cykler og flyder rundtomkring. En del tosprogede beboere er ikke vokset op med dansk cykelkultur og mangler derfor viden om, hvordan man kan vedligeholde og reparere cykler, når de går i stykker. I stedet ender forældrene med at kassere børnenes punkterede cykler," forklarer Mohamad Ali Ajjawi fra Get2sports indsats i Kolding.

Derfor har de i Get2sport-indsatsen etableret 'cykelstationer' rundt i boligområderne, hvor beboere kan komme og få pumpet cyklen, justeret sadlen eller lappet et hul. Det er lokale børn i lommepengejobs, der pumper dækket og svinger pudsekluden. De reparerer også de gamle

cykler, som bliver doneret til initiativet gennem aftaler med genbrugsstationer og boligselskaber. Disse genoplivede cykler får de lokale børn lov til at låne på kontrakt mod et symbolsk pantebeløb. "Det er med til at gøre, at mange børn kan hjælpes til at komme frem og tilbage både til fritidsaktiviteter og skole," fortæller Mohamad.

Men problemet er endnu ikke løst, for de små børn kan ikke cykle alene. Derfor arrangerer Get2sport også cykelbusser, hvor forældre eller andre frivillige fra lokalområdet melder sig til at cykle sammen med børnene i flok. Det kræver dog, at der er flere børn fra området, som går på samme hold, før det giver mening.

Mohamad forklarer: "Man skal skabe en form for koncentration, der gør, at man kan hjælpe flere på en gang. Der er ikke nok frivillige ressourcer til at følge børnene individuelt."

MODTAGERORDNINGER

I mange foreninger er der fokus på den gode velkomst til forældre og børn, der er nye i foreningslivet. En personlig modtagelse i foreningen, hvor der bliver skabt et gensidigt kendskab mellem foreningen og familien, er grobund for, at familien falder til i foreningen.

Personlig velkomst til foreningen

Når en familie fra et udsat boligområde træder ind i et klubhus eller en musikskole for første gang, er de på udebane. For at skabe tryghed og undgå, at de føler sig som fremmede, kan en brobygger og en forening tale sammen og sørge for, at der står en person klar til at tage imod familien, og introducere dem til foreningen. Det kan handle om foreningen som helhed – dens værdier og aktiviteter – men også de helt praktiske ting, som hvor indgangen er, hvilket tøj børnene skal have på til aktiviteten, og hvordan kommunikationen til forældrene kommer til at foregå fremover. Det kan fx være en træner eller en medarbejder med socialt ansvar i foreningen, der byder velkommen.

Kendskab til familien

Den personlige velkomst er samtidig en god anledning for, at foreningen får kendskab til familien og

deres forudsætninger for at deltage. Foreningsrepræsentanten kan fx spørge ind til, om barnet har nogle særlige behov, der skal tages hensyn til, hvilke muligheder forældrene har for at deltage i frivilligt arbejde (se også grebet: 'Tilbyd forældre en aktiv rolle'), og om forældrene har nogle begrænsninger i forhold til at understøtte barnets deltagelse.

SÅDAN TAGER DET FORM

- **Velkomstansvarlige:** Foreninger kan udpege medarbejdere eller frivillige, som har den rolle at tage imod nye børn og forældre. Det kan være personer, som har et særligt socialt engagement og gerne vil dygtiggøre sig i det pædagogiske arbejde.
- **Opkvalificering:** Brobyggere kan opbygge foreningers fokus på at tage godt imod familier, som de henviser til foreningen, og give tips til, hvordan man i praksis kan give en god velkomst. Det gælder både bestyrelsen, trænere og andre frivillige.
- **Henvisningsaftaler:** Brobyggere og foreninger kan indgå aftaler om, hvordan de henviser nye børn og forældre til foreningen, så de kan koordinere en god velkomst.

OPMÆRKSOMHEDSPUNKTER

- Et godt samarbejde om modtageordninger forudsætter ofte kontakt på tværs af mange forskellige brobyggere og foreninger. Det kan både være kommunale fritidsvejledere, boligsociale medarbejdere og en skov af forskellige foreninger, som skal kunne komme i kontakt med hinanden.
- Det kan være ressourcekrævende at skulle introducere nye til foreningen. For at spare ressourcer kan det derfor arrangeres, at familier kommer i grupper og får en fælles velkomst og introduktion.

DEN GODE VELKOMST SKAL SÆTTES I SYSTEM

Get2sport, Randers

For Christian Kurt Maureira fra Get2sports indsats i Randers står det klart, at 'den gode velkomst' i en forening er noget, der kræver fokus: "Det betyder alt, at nye børn bliver set og spurgt ind til. Foreninger skal uddannes og opkvalificeres i denne opgave. Det er vigtigt, at børnene føler sig anerkendt."

Det er Randers Kommune også enig i. Derfor har de som del af indsatsen 'Fritid for alle' indgået samarbejde med en række foreninger, som hver især har udpeget en 'social frivillig', der har ansvar for at tage godt imod nye børn. Når Christian henviser en familie til en af foreningerne, kan han derfor blot ringe og orientere den sociale frivillige, som sørger for at være klar 15 minutter før træning til at tage imod det nye barn.

BROBYGNING TIL ANDRE FRITIDSFÆLLESSKABER

Kontakt og samarbejde på tværs af foreninger bidrager til gode overgange for børn fra ét fritidstilbud til et andet. Såvel som til følelsen af at være del af et fællesskab, der rækker ud over det enkelte hold.

Møder på tværs og større fællesskaber

Fritidsfællesskaber, som henvender sig særligt til børn fra udsatte boligområder, kan skabe relationer og fællesaktiviteter med andre foreninger og fritidstilbud i resten af byen eller landet, for at forme forbindelser på tværs af geografiske og socioøkonomiske skel. Det kan give børnene en følelse af at være en del af et større fællesskab bundet sammen af den fælles aktivitet.

Sikre gode overgange på tværs af fritidstilbud

Kontakten mellem foreningerne kan også gøre det nemmere at henvise børn på tværs af foreningerne og inkludere dem i nye fritidsfællesskaber, hvis barnet ønsker at prøve noget nyt. Det kan fx handle om at komme over i en forening med mere fokus på dygtiggørelse og konkurrence.

SÅDAN TAGER DET FORM

- **Deltage i større organiserede fællesvents:** Foreninger kan deltage i turneringer, stævner, mesterskaber og lignende. Her er mødet med børn fra andre hold typisk præget af konkurrence og flygtige møder, men det kan stadig være en platform for nye relationer.
- **Venskabsklubber:** Nogle foreninger og hold afholder aktiviteter sammen med andre eksempelvis i form af kampe, sociale arrangementer og besøg hos hinanden. Fokus er på at opdyrke fællesskab og personligt kendskab på tværs af forskellige hold over en længere periode.
- **Sammenslutninger:** Foreninger kan også danne et fælles samarbejdsforum, fx baseret på, at de ligger i samme område. Det giver gode muligheder for at henvise børn på tværs af foreninger. Et eksempel er 'Foreningssamarbejdet 9220' i Aalborg Øst.
- **Brobygger skaber kontakt:** Det kan også være en lokal brobygger, som faciliterer kontakten mellem forskellige foreninger og støtter familien i overgangen, hvis barnet ønsker at skifte forening. Det kan nemlig være svært for den enkelte forening at holde overblik over de mange andre fritidstilbud i byen.

OPMÆRKSOMHEDSPUNKTER

- Hvis der ikke er en lokal brobygger med overblik over det lokale foreningsliv, kan det være svært for de enkelte foreninger at få overblik over andre relevante fritidstilbud.

VENSKABSKLUBBER OG DELTAGELSE I STORE EVENTS

Go Gaming

Go Gaming er et tilbud til børn og unge i mistrivsel, der bruger computerspil som et fælles tredje og et pædagogisk redskab til at styrke deres sociale færdigheder og fremme deres vej ind i konstruktive sociale fællesskaber.

Go Gaming har et samarbejde med DGI's etablerede e-sportsforeninger, der fungerer som venskabsklubber for Go Gaming-klubben. Klubberne besøger hinanden og spiller imod hinanden. Her får børn og unge mulighed for at danne relationer på tværs og blive en del af et større fællesskab.

Venskabsklubberne skaber også større kendskab mellem trænere, som gør det nemmere for dem at henvise børn til hinanden. Hvis et barn i Go Gaming kan have gavn af at rykke over i en DGI-forening, er dørtærsklen til den etablerede forening lavere, og hvis DGI-foreningen har en ung, de har svært ved at rumme, kan den unge måske trives bedre hos Go Gaming.

De unge i Go Gaming kommer også på tur til store events med Go Gamings samarbejdspartnere inden for esportsverdenen, som både dækker det verdenskendte hold Astralis, den internationale turnering BLAST og festivalen Gamebox. Her får de lov til at stå ansigt til ansigt med deres store idoler, når de møder de bedste danske spillere inden for e-sportsverdenen – et møde med toppen af eliten, der cementer de unges plads i det store e-sportsfællesskab.

DEL 2

FORENINGERS ARBEJDE MED INKLUSION

FORENINGERS ARBEJDE MED INKLUSION

Selvom en forening opfatter sig selv som åben for alle, så er foreningslivet fyldt med udtalte koder og stærke uskrevne regler for, hvordan systemer fungerer, hvilke ressourcer og kompetencer det forudsættes, at familier har for at kunne deltage, og hvad det overhovedet vil sige at 'gå til noget'.

De implicite koder og regler kan – stik mod intentionen – være med til at understrege og i værste fald udvide en social ulighed i foreningsdeltagelse blandt på den ene side børn i udsatte boligområder og på den anden side børn i resten af landet. Simpelthen fordi det er svært bare at hoppe ind på et hold, hvis hverken forældre eller børn kender til foreningslivets særlige måde at være et fællesskab på.

Så selvom man får plads på et hold og møder op til en træning, er det ikke ensbetydende med, at man får mulighed for at være en ligeværdig del af et fællesskab. Selv i foreninger med ambitioner om at være for alle kan der være mange ekskluderende mekanismer på spil, som gør, at børn i udsatte positioner oplever at være udenfor og har færre muligheder for at udfolde sig og udvikle sig. Derfor ender mange foreningsaktiviteter med at være for de børn, der har ressourcer – både økonomiske og sociale – med

hjemmefra. I dette kapitel udfolder vi derfor, hvordan man kan arbejde med at skabe rummelige fællesskaber i foreninger på mange forskellige niveauer.

HVEM KAN ARBEJDE MED INKLUSION I FORENINGERNE?

Ambitionen om at arbejde målrettet med inklusion af børn fra udsatte boligområder kan komme fra forskellige dele af foreningen: bestyrelsen, ledelsen, en træner eller ekstern bevillingsgiver. Men det kan blive svært at lave grundlæggende og holdbare ændringer i foreningen, så den modvirker social ulighed, hvis ikke ambitionen deles på tværs af hele foreningen. Det betyder dog ikke, at alle i foreningen skal løfte et lige stort ansvar for inklusionsopgaven eller at alle trænere eller instruktører nødvendigvis skal efteruddannes til at arbejde med inklusion. En mulighed er at udpege en eller flere, som har ansvar for inklusionsopgaven og sørger for, at nogle har blik for opgaven i både bestyrelse, daglig ledelse, organisering af fritidstilbud og i mødet med børnene og deres forældre.

I mange tilfælde er inklusion en opgave, som frivillige i foreningerne ikke kan løfte alene. Risikoen er nemlig, at frivillige brænder ud, og det bliver svært at rekruttere og fastholde dem. Derfor eksperimenterer mange foreninger med at ansætte personale til at løfte de tungere opgaver fra de frivilliges skuldre, typisk med økonomisk støtte fra forbund og kommuner, såsom DIF's indsats Get2sport og de såkaldt sociale partnerskaber mellem Københavns Kommune og foreninger, der arbejder med inklusion. Det kan også være lokale brobyggere, der afsætter en del af deres arbejdstid til at understøtte udvalgte klubber, som ønsker at tage et ekstra socialt ansvar.

FORENINGSOPGAVEN – DET RUMMELIGE FÆLLESSKAB

Mange foreninger har fokus på at opdyrke talent og udvikle børnenes færdigheder inden for den pågældende aktivitet. Det gennemsyrrer foreningernes målsætninger, trænerens og underviserens kompetencer foruden organiseringen af hold, der ofte er inddelt i aldersgrupper, hvor det forventes, at niveauet stiger med alderen.

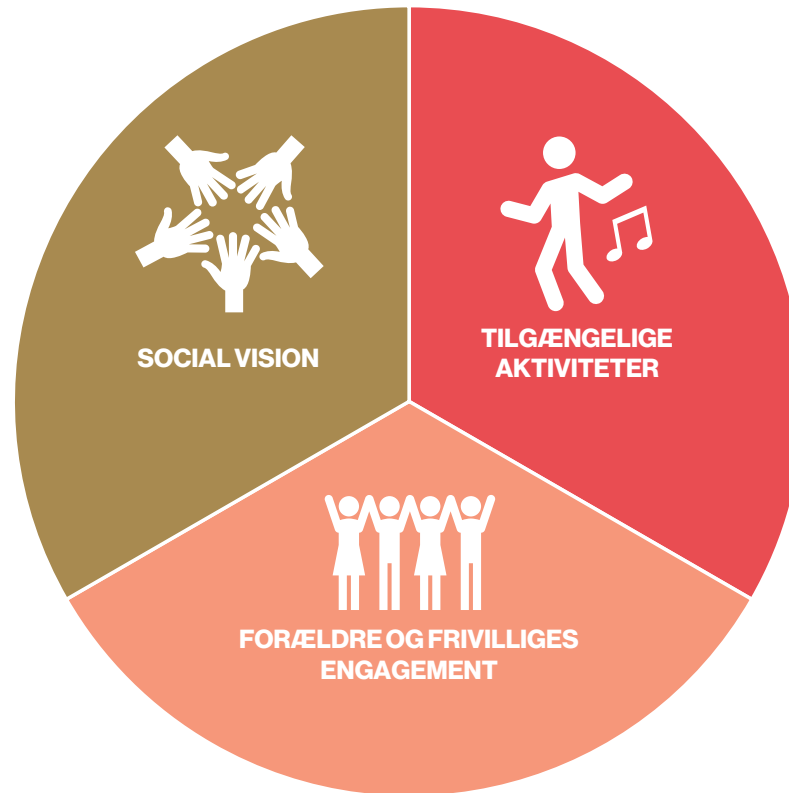
Dette fokus gør det svært at træde ind i foreningerne, hvis ikke man har dyrket en bestemt aktivitet siden de tidlige barnsben eller ikke føler sig tryk nok til at indgå i et fællesskab med fokus på præstation. Ud over at nyindmeldte børn fra udsatte boligområder kan have sværere ved at mestre en aktivitet på niveau med resten af holdet, kan de også have dårligere forudsætninger for at træde ind som ligeværdige deltagere i det sociale fællesskab, ganske enkelt fordi de stikker ud. Hvis børn, der har ressourcer med hjemmefra, udgør majoriteten af et hold, kan det være svært for det barn, der er det eneste, som ikke har forældre med, der står på sidelinjen til træning, ikke har det rigtige udstyr eller ikke er etnisk dansk.

STRATEGISKE PRINCIPPER

Opgaven med at give plads til flere børn fra udsatte boligområder, som ikke umiddelbart passer ind i de rammer og sociale koder, der dominerer foreningslandskabet, vedrører både det strategiske visionsarbejde i foreningerne såvel som tilrettelæggelse af aktiviteter og ikke mindst engagering af forældre og frivillige:

- **Social vision:** Foreningen skaber en tydelig vision og et vedvarende strategisk fokus på inklusion og opbygger sociale kompetencer i foreningen til at arbejde med det.
- **Tilgængelige aktiviteter:** Foreningen eksperimenterer med deltagelsesformer og tilrettelægger aktiviteter, så tærsklen for deltagelse sænkes.
- **Forældre og frivilliges engagement:** Foreningen gør det nemt for forældre og frivillige at engagere sig ved at inddrage forældre, konkretisere og formidle frivilligroller og opbygge evner til at løfte i flok.

SOCIAL VISION

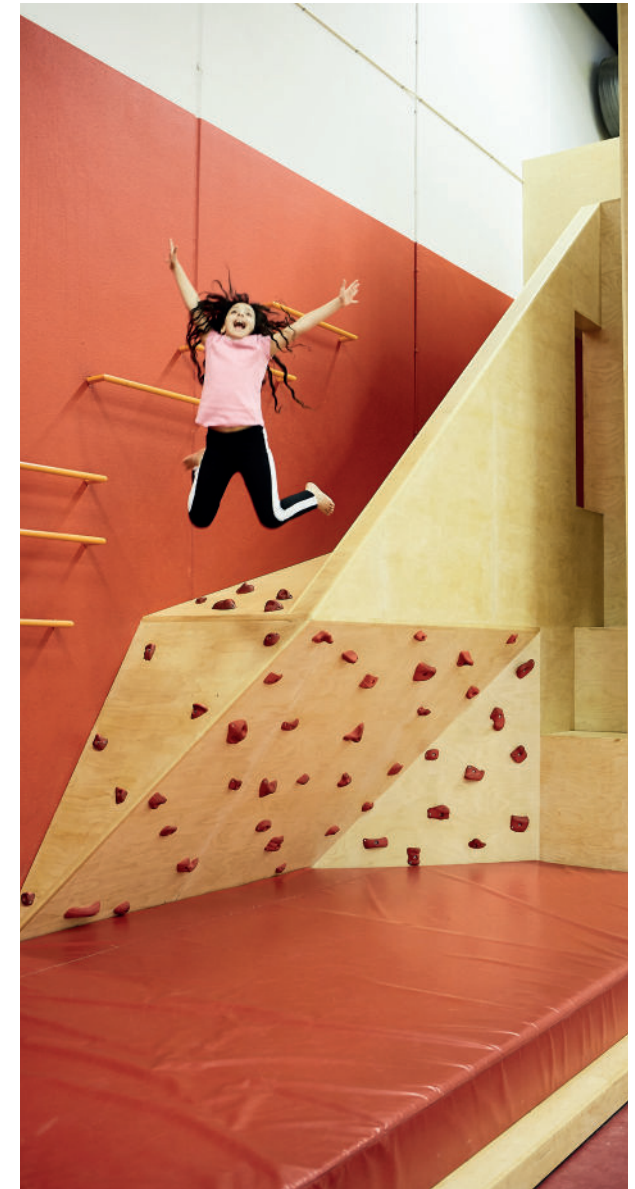
OPDYRKE STRATEGISK FOKUS OG NYE KOMPETENCER

For at lykkes med at skabe rummelige fællesskaber med plads til flere børn skal den sociale opmærksomhed ind i foreningens egenforståelse, kultur og ledelse på samme måde, som det eksempelvis sker med talentudvikling. At have en tydelig vision og et vedvarende strategisk fokus på at modvirke social ulighed i foreningsdeltagelse bidrager til både at synliggøre og blive klogere på, hvad opgaven indebærer, i form af sociale kompetencer.

Ofte kan det nemlig være nødvendigt at tilføre socialpædagogiske kompetencer og opkvalificere trænere eller ansætte aflastende medarbejdere i foreningen for at lykkes med at inkludere flere børn i udsatte positioner. De sociale kompetencer og den sociale opmærksomhed kan ligge mange steder i foreningen, men det vigtige er, at der udpeges én eller flere ansvarlige, som får redskaber til at opbygge rummelige fællesskaber og støtte børn med forskellige behov, så der skabes plads til flere af de børn, der ikke umiddelbart kender koderne for at indgå i en bestemt foreningsaktivitet. Og som samtidig har blik for, at inklusionen af dem ikke betyder, at andre børn føler sig overset. Eller betyder, at frivillige brænder ud på at have to børn på holdet, der ikke er

vant til at indgå i en forening med bestemte regler og strukturer.

Lykkes det at indarbejde en social opmærksomhed og kompetence i foreningen, kan det betyde, at flere børn, der i dag står uden for foreningslivet, kan finde deres plads i foreningsfællesskabet, få mulighed for at dygtiggøre sig og danne nye venskaber og få succesoplevelser.

TILGÆNGELIGE AKTIVITETER

UDFORDRE, HVAD DET VIL SIGE AT GÅ TIL NOGET

En vej til at nedbryde skellet mellem på den ene side de børn, der relativt uproblematisk indgår i et traditionelt foreningsfællesskab, og på den anden side de børn, som føler sig malplaceret, og som oplever, at de er for anderledes og ikke kender omgangsformen, er et opgør med en grundforståelse, mange af os har af, hvad det vil sige at "gå til noget".

Er det først rigtig fodbold, når det bliver spillet med fodboldstøvler på en anlagt bane med de rigtige mål? Er det først rigtig musik, når du officielt er skrevet op på en musikskole? Og er det først rigtig spejder, når børnene mødes ude i skoven? Er det stadig sport, hvis fokus i aktiviteten ligger på leg, livsmestring og venskab?

Ofte forudsætter foreningsdeltagelse, at familier kan tilpasse sig fastlagte rammer, hvor det forventes, at børn ikke alene deltager i et fast ugentligt skema, men også tropper op andre steder og på andre tidspunkter, når der eksempelvis er udstillinger, træningslejre og kampe. En udbredt antagelse er desuden, at alle børn på forhånd har tilegnet sig evnerne til at indordne sig en aktivitets rammer eller et spils regler og tradition for samarbejde. Det kan

være små ting som at lære at stå i kø og vente på ens tur eller forstå at opbygge et godt forsvarsspil i fællesskab. De børn, der ikke er trænet i dette, kommer som konsekvens til at virke forstyrrende og kræver mere opmærksomhed fra træneren.

EKSPERIMENTERE MED DELTAGELSESFOR- MER

Ved at eksperimentere med rammer for deltagelse kan foreninger udfordre konventionerne for, hvad en foreningsaktivitet kan være – og på den måde sænke tærsklen for deltagelse og gøre foreningerne tilgængelige for flere børn i udsatte positioner. Det kan handle om at tilbyde aktiviteter andre steder, på andre tidspunkter og med mere fleksibilitet. Og det kan gøres ved at tilrettelægge aktiviteter, så de går en balancegang mellem at udfordre aktivitetens rammer og samtidig opbygger børns evne til at mestre aktiviteten. Det kan være et spejderhold, der mødes nede i gården mellem boligblokke frem for ude i spejderhytten, men alligevel formår at opdyrke naturforståelse gennem det dyre- og planteliv, der findes i boligområdet. Eller en fodboldtræner, der kan tage hensyn til, at børnene ikke er klar til at sidde stille og lære om spilstrategier i længere tid, og i stedet tilrettelægger øvelser, så de hele tiden er i gang og øver sig i at samarbejde.

FORÆLDRE OG FRIVILLIGES ENGAGEMENT

USAGTE FORVENTNINGER

Som forening, klub, træner eller frivillig kommer man nemt til at tage foreningslivets måde at fungere på for givet. Herunder forståelsen af den store frivillige indsats hos forældre og andre ildsjæle, som udgør et grundfundament for foreningerne. Det er nemt at antage, at forældre sørger for at få vasket alle holdtrøjerne, bager kage, når der skal samles ind til foreningen, og er klar til at træde til, hvis der mangler en træner på holdet.

Men er man ikke vokset op med, at foreningslivet har spillet en naturlig rolle, kan det være svært og kompliceret at forstå alle de usagte forventninger til forældrene. Og selvom man er vokset op i den lokale fodboldklub, kan det stadig være et kulturchok at starte til kajak eller klaver, fordi der kan være nogle helt andre regler, normer og systemer på spil.

GØR DET NEMT AT TRÆDE IND I FRIVILLIGROLLEN

Derfor kan man som forening arbejde med at forsimple og konkretisere de forskellige roller i foreningen, og de måder, man kan være en del af fællesskabet på som forælder og frivillig. Forventninger til forældrene, såsom at de tilmelder sig

træningslejre via en app og deltager i årlige møder, skal kommunikeres klart, og mulighederne for at bidrage og give en ekstra hånd med i klubben skal være synlige og til at forstå. Og foreninger kan skabe større forståelse blandt forældre for de forskellige ressourcer, de kommer med, og styrke deres evner til at supplere hinanden.

Selvom der findes mange mennesker i udsatte boligområder med ressourcer og engagement til at hjælpe i foreninger, vil der være en gruppe af forældre her, som ikke har mulighed for at understøtte deres børns deltagelse og foreningens virke, eller som prioriterer anderledes. Selvom denne problemstilling også gør sig gældende uden for de udsatte boligområder, er der en række svære problemer såsom psykisk sygdom og misbrug, som ofte kendetegner forældre i udsatte boligområder (Christensen et al. 2021, Christensen et al. 2018). Problemstillinger, der gør det ekstra svært at støtte op som forældre. Derfor er der et potentiale i at engagere de mange andre ildsjæle i lokalområdet, der har lyst til at støtte op om fritidsfællesskaberne, men som har brug for gode rammer for og understøttelse af deres frivillige arbejde.

GREB TIL MERE INKLUDERENDE FORENINGER

Vi har samlet en række greb til inklusion, som foreninger kan gøre brug af. Nogle kan være enkle at iværksætte, og selv små ændringer i en foreningskultur kan skubbe på til, at flere børn i udsatte boligområder finder vej ind i foreningsfællesskaberne, mens andre greb kræver mere grundlæggende forandringer.

Social træner

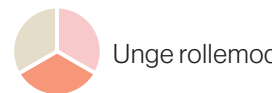
Prøvetræning

Åben træning

Ryk hold ud på børnenes hjemmebane

Unge rollemodeller

Tilbyd forældre en aktiv rolle

SOCIAL TRÆNER

Ved at opkvalificere trænere, instruktører, undervisere og holdledere gennem socialpædagogiske redskaber og værktøjer kan de benytte deres kontinuerlige og nære relation til børnene til at sikre, at flere børn fra udsatte boligområder får en varig plads i foreningsfællesskaber.

Træneren kan sætte rammen om fællesskabet

En af nøglerne til at skabe et fællesskab med plads til flere børn fra udsatte boligområder er træneren, holdlederen eller underviseren. For hvis fodboldtræneren – ud over at have den nødvendige idrætsfaglige viden – også har redskaberne til at bygge et inkluderende og rummeligt fællesskab op, så vil der blive plads til flere af de børn, som ikke umiddelbart forstår eller kender koderne for at indgå i en foreningsaktivitet. Og sikre børnenes deltagelse på den lange bane, fordi de oplever reelt set at indgå i et foreningsfællesskab.

Kræver det en ildsjæl at lykkes?

En mulighed er, at træneren, holdlederen eller underviseren har et socialt engagement, der – ud over det faglige engagement for fx fodbold, klaver eller karate – bidrager til, at flere børn føler sig hjemme i foreningslivet. En anden mulighed er at splitte selve

trænerrollens forskellige facetter op i flere hoveder, frem for at én person skal favne både tekniske og pædagogiske kompetencer. Så der fx både er en faglig træner og en social træner. På den måde er man ikke afhængig af, at alle trænere skal rumme en social ildsjæl.

SÅDAN TAGER DET FORM

- **Pædagogisk instruktør- og træneruddannelse:** Foreninger giver alle trænere/instruktører/holdledere/undervisere uddannelse og kurser i forhold til at besidde pædagogiske redskaber til at skabe rummelige fællesskaber.
- **Bryde trænerrollen op:** I stedet for, at alle kompetencer skal kunne rummes i én træner- eller instruktørrolle, arbejder flere foreninger med at bryde rollen op, så forskellige personer kan have forskellige funktioner – det gør man bl.a. i Nørrebro United og BK Vestia, hvor man dels har en trivselstræner og dels en aktivitetstræner.
- **Sociale frivillige:** Som forening kan man prioritere at rekruttere frivillige, som brænder for det sociale og pædagogiske arbejde, så der fx altid er en frivillig til rådighed til at følge op på det, hvis et barn eksempelvis ikke er dukket op til træning flere gange eller ikke trives på holdet.

OPMÆRKSOMHEDSPUNKTER

- For at lykkes med at skabe rummelige fællesskaber kræver det, at den sociale opmærksomhed bliver prioriteret ledelsesmæssigt i foreningen, og at der afsættes ressourcer til opkvalificering i pædagogiske redskaber.
- Det er ikke nok med et teoretisk kursus i socialpædagogiske redskaber. Det skal også øves i praksis. Derfor kan opfølgende supervision og sparring være afgørende for at implementere socialpædagogisk viden.
- Krav og forventninger til en mangefacetteret trænerrolle med fokus på sociale kompetencer harmonerer ikke nødvendigvis med, at det er selve idrætsformen eller kunstarten, som træneren brænder for og byder ind med i første omgang.
- Det er ikke alt, der kan sættes på formel, når det kommer til at skabe relationer til børn. Det handler også om engagementet for opgaven og om kemien mellem barn og træner. Derfor er det også vigtigt med rekruttering af de rigtige trænere, holdledere eller undervisere. Nogle, som kan relatere sig til børnenes oplevelse, og nogle, som børnene kan spejle sig selv i; fx nogle med

anden etnisk baggrund, eller som er bosiddende i lokalområder (Ipsen et al. 2012).

- Vælger man at splitte opgaven op i faglige trænere og sociale trænere, er det vigtigt at planlægge og diskutere rollefordelingen, så man sikrer, at den pædagogiske tilgang integreres i aktiviteterne, og at man har klare aftaler om, hvem der håndterer eventuelle konflikter.

DET HANDLER OM, AT BØRNE FÅR LYST TIL AT KOMME IGEN

Play

I organisationen Play arbejder Louis Veis med at uddanne trænere og instruktører i foreninger med målet at skabe rummelige og givende fællesskaber gennem det, Play kalder aktivitetspædagogik.

Det handler om at se en træner som facilitator for at skabe fællesskaber, der kan håndtere forskelligheder, og som ikke ekskluderer, men inkluderer.

Én ting er at koreografere en træning, men for Louis er det kun halvvejen. For ham er uddannelse helt afgørende for at nå længere i forhold til at inkludere flere

børn i foreningslivet:

”Jeg tror på, at man skal klæde træneren på til at inkludere. Det kan godt være svært at vide, hvad man som træner rent faktisk gør, når nogen på holdet ikke føler sig som en del af fællesskabet, eller hvis der opstår konflikter. Det er en dannelsesramme for både forening og træner, der skal til.”

Det er her, de pædagogiske kompetencer er afgørende: ”Hvis man har de pædagogiske redskaber, bliver det nemmere. Fx i forhold til, hvordan man lærer børnene at sige ”Tak for kampen”. Vi giver redskaberne til at opbygge en kultur i foreningen med fokus på at give børnene en god oplevelse, så de får lyst til at komme igen.”

PRØVETRÆNING

Prøvetræning kan give børn en smagsprøve på en fritidsaktivitet – og i mange tilfælde en vifte af forskellige fritidsaktiviteter. Her tilbyder foreninger, at børn kan prøve en aktivitet for en periode uden at skulle være medlem – både som prøvetimer i foreningen og som særlige forløb tilrettelagt i samarbejde med andre parter.

Vække interesse

At prøve af, hvordan man går til spejder eller taekwondo, kan vække et barns interesse for at blive en del af en forening. Hvis prøvetræningen kobles tæt op på barnets eksisterende hverdag i lokale institutioner, skoler eller fritidsklubber, er der også potentiale for at vække en interesse hos børn, der ikke før har haft et møde med foreningslivet.

Prøve forskellige aktiviteter af

At prøve flere forskellige aktiviteter af kan også gøre det nemmere at finde en aktivitet, der passer godt til barnet. Det er også rart for forældrene at teste af, inden de bruger penge på kontingent og udstyr. Prøvetræning kan også åbne børnenes øjne for, at foreningslivet rummer meget mere end spejder, fodbold og håndbold, ved at give mulighed for at prøve

minde udbredte aktiviteter såsom trampolinhop, håndarbejde, fotokunst eller rollespil.

SÅDAN TAGER DET FORM

- **Prøvetimer:** De fleste foreninger tilbyder et antal prøvetimer, hvor et barn kan deltage på et hold i foreningen uden at skulle betale og melde sig ind i foreningen.
- **Satellittræning:** Ofte går foreninger sammen med boligsociale indsatser om at afholde 'satellittræning', hvor foreningen i en afgrænset periode rykker træning ud i boligområdets fællesarealer. Hos Nørrebro Byggerne tager det også form som pop up-events, hvor der arrangeres boldspil med Nørrebro United og kreativværksted med en kunstner.
- **FerieCamps:** Træning kan også afholdes i skoleferierne som såkaldte 'ferieCamps', hvor mange børn mangler noget at give sig til. Mange kommuner vil gerne støtte disse ferieaktiviteter.
- **Events:** Foreninger kan også gå sammen om at afholde et event i boligområdet, der fremviser de mange facetter af foreningslivet. Under navne som 'foreningsfestival' og 'idrætsdage' sætter foreninger boder op, afholder lege,

konkurrencer og giver mulighed for at prøve aktiviteter.

- **Forløb hos skoler:** Foreninger kan også etablere forløb sammen med den lokale skole, hvor de indgår i idrætsundervisningen med afsæt i lovgrundlaget for Den Åbne Skole, der forpligter skoler til at inddrage bl.a. lokale kulturinstitutioner og foreninger i undervisningen.
- **Aktive frikvarterer:** Foreninger kan også lave aftaler med skoler om 'aktive frikvarterer', hvor de kommer ind og afholder aktiviteter i skolegården i børnenes frikvarterer.
- **Forløb hos daginstitutioner og fritidsordninger:** Ligeledes går foreninger sammen med daginstitutioner og fritidsordninger om at lave forløb for børnene. Det kan organiseres, sådan at børnene sammen med en pædagog fra dagtilbuddet deltager i en fritidsaktivitet i en periode. Et eksempel er initiativet ABIF (Aktive børn i foreninger) i Københavns Kommune.

OPMÆRKSOMHEDSPUNKTER

- Et tip til satellittræning og ferieCamp er at invitere nogle af de børn med fra boligområdet, som allerede går i foreningen, så børnene kan se, at de allerede kender nogen, der går der.
- Hvis det er foreningens frivillige, der skal afholde prøvetræning som forløb, skal det foregå, når de frivillige kan, hvilket sjældent er i dagtimerne. Derfor kan det være nemmere at afholde det i regi af en fritidsordning eller ferieCamp frem for en skole. En mulighed er dog at tænke skoleforløb med idrætsundervisning sammen med udskolingens valgfag, så de ældre udskolings elever kan vælge at indgå som træner sammen med foreningerne i de mindre børns idrætsundervisning.
- Hvis prøvetræningen skal fungere som et trin på vejen til at gå fast til en aktivitet, er det helt afgørende, at der også er fokus på at inddrage forældre og hjælpe børn og familier med at blive koblet på et hold, når prøvetræningen afsluttes. Et forløb kan fx afsluttes med en opvisning for forældrene, hvor de kan se, hvad børnene har lært. Her kan personer fra foreningen eller en fritidsvejleder stå klar med invitationer om prøvetimer i foreningen og hjælp til tilmelding og ansøgning af kontingentstøtte.
- Foreningen kan også inddrage børnene i at være med til at udvikle prøvetræningen, fx ved at komme med ønsker til, hvilke aktiviteter de gerne vil prøve af. Det kan potentielt styrke prøvetræningens popularitet.

BØRN PÅ ARABISK FRISKOLE FÅR EN FORSMAG PÅ FODBOLDTRÆNING

Nørrebro United og Al-Hilal skolen

Foreningsbrobygger Stine Wadskær Munch er ansat på tværs af den boligsociale indsats på Nørrebro, fodboldklubben Nørrebro United og Socialforvaltningen under Københavns Kommune til at bygge bro mellem familier, foreninger og systemet. Her fik hun og en kommunal skole-socialrådgiver øje på et hul i kommunens arbejde med tidlig forebyggelse, idet midler på dette område primært tildeles til folkeskoler.

Deres erfaring var dog, at de arabiske friskoler ofte er pressede på økonomien og mangler gode idrætsfaciliteter. Derfor gik de sammen med Nørrebro United om at sætte et forløb i stand med en arabisk friskole,

der blev tilrettelagt som et kombineret skoleforløb og ferieCamp, med støtte fra kommunens pulje til ferieaktiviteter.

I et tomåneders forløb – før, under og efter påskeferien – tog en idrætslærer fra skolen og en træner fra fodboldklubben børnene med over i en lokal park med idrætsfaciliteter og boldtrænede en gang om ugen. "Børnene elskede det så meget og fik en god relation til træneren fra Nørrebro United. Træneren kom altid tilbage til klubhuset efter en skoletræning med et stort smil på læben, og da forløbet blev afsluttet, kom børnene med tegninger til ham," fortæller Stine.

Stine er nu i dialog med andre foreninger i lokalområdet om at starte et lignende forløb op. Her går hun efter foreninger, der er villige til at tænke ud af boksen og også er med på at allokere ressourcer til initiativet.

ÅBEN TRÆNING

Med åben træning kan børn deltage i en aktivitet uden hverken betaling eller medlemskab på fast basis i modsætning til prøvetræning, der foregår som tidsafgrænsede events eller forløb. Det kan både være hold, som mødes med fast tid og sted, og en bemandede facilitet, hvor børn kan komme i et tidsrum og deltage i aktiviteter.

En øvebane og venteposition på vejen til et formelt hold

Træningen indrettes typisk, så der tages hensyn til, at mange børn er nybegyndere – både i forhold til aktiviteten og i forhold til at være en del af et fritidsfællesskab. Det sænker tærsklen, så børn kan komme direkte fra gaden og være med. Åben træning fungerer derved som en øvebane, hvor børn i trygge rammer kan opdyrke deres evner, inden de starter på et formelt hold. I områder med pres på faciliteter, som skaber lange ventelister, kan åben træning give mulighed for at starte med det samme, indtil barnet rykker op på ventelisten.

Et alternativ til dem, der aldrig bliver formelle medlemmer

Nogle børn formår dog aldrig at blive indmeldt som formelle betalende medlemmer i en forening, fordi der er for mange barrierer i tilmeldingsprocessen. For disse børn kan åben træning udgøre et mere tilgængeligt alternativ, hvor de alligevel kan være en del af et hold og deltage på fast basis. For mange børn opleves det som en lige så "rigtig" måde at deltage på som at være formelt medlem. Foreninger, der tilbyder åben træning, oplever, at fordi det er nemt at deltage, kommer børn igen og igen, så der på trods af de uformelle rammer bliver skabt en fasttømret gruppe, hvor der kan opstå et stærkt fællesskab.

SÅDAN TAGER DET FORM

- **Ventelistetræning:** Foreninger tilbyder åben træning i boligområder og i parker og haller i nærheden af boligområdet. De kan også have en fast aften, hvor alle kan komme i foreningens klubhus og deltage uden medlemskab. Det kan også være en boligsocial medarbejder, der tager initiativ til at få en populær sport med lange ventelister til at lave åbne aktiviteter.
- **NGO'er driver åbne aktiviteter:** Nogle NGO'er driver fritidsaktiviteter, som ikke kræver

tilmelding. Det kan fx være streetsport eller kunsthold.

- **Bemandede faciliteter:** Foreninger, boligsociale medarbejdere eller andre kan have faste timer på en facilitet, hvor de arrangerer aktiviteter for alle børn. Det kan fx være en boldbane, en legeplads, et værksted eller et skur med træningsredskaber. Det kan også være et mobilt tilbud, der kommer ud i forskellige boligområder med udstyr og aktiviteter, såsom en vogncykel med sportsredskaber.

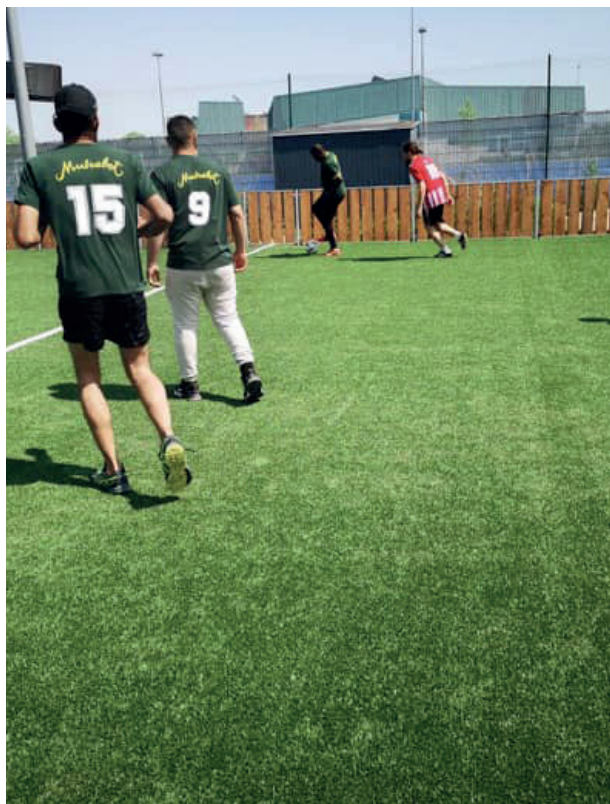
OPMÆRKSOMHEDSPUNKTER

- Det kan være svært at skaffe faciliteter og økonomi til åbne tilbud, da deltagerne ikke er medlemmer og derfor hverken genererer kontingentbetaling eller folkeoplysende støtte. Derfor kan der være behov for samarbejde og økonomisk støtte fra fonde og offentlige puljer. Og åbne tilbud låner ofte alternative faciliteter såsom baggårde og boldbure (læs mere i næste greb).
- Det er vanskeligt at følge et struktureret træningsforløb på tværs af træningsgange, fordi der kan være udskiftning i, hvem der deltager, og

variation i børnenes niveau. Derfor kræver det en dygtig træner, der kan "fornemme rummet" ved hurtigt at få indblik i børnenes niveau og dagsform og så tilpasse træningen ud fra dette.

- Det styrker anvendelsen, hvis det er en person, som er kendt blandt børn og forældre i området, der er med til at træne eller facilitere aktiviteterne. Det kan fx være en boligsocial medarbejder eller en lokal klubmedarbejder.

HVORNÅR ER DET 'RIGTIG FODBOLD'?

Nørrebro United

"Hver onsdag træner en gruppe på ca. elleve 9-12-årige drenge med gummisko og bæltetasker om maven på den lille bane i Wesselsgade med en Nørrebro United-træner," beretter Astrid Bertelsen, der er understøttende medarbejder i Nørrebro United. De er faste deltagere i et af Nørrebro Uniteds åbne træningstilbud på en bemandet legeplads tæt på det udsatte Blågårdskvarter.

"Det er et meget fleksibelt tilbud, hvor der kommer en dygtig træner, som mærker rummet i dag og så siger: 'Vi går denne her vej' i stedet for at sige: 'Jeg har planlagt de her fem øvelser, som skal køres igennem', og 'du skrider hvis du ikke kan opføre dig ordentligt,'" fortæller Aske Kvist, som er erhvervs-ph.d. hos Nørrebro United.

Nogle af drengene føler, at de går til fodbold, mens andre ikke gør. Nogle har et ønske om at spille fodbold som medlemmer af foreningen, mens andre foretrækker det åbne tilbud. Ifølge Aske er det vigtigt at udfordre de gængse forståelser af deltagelse i foreningslivet og åbne op for nye rammer for fritidsfællesskaber: "Hvad

er rigtig fodbold, og hvad er forkert fodbold? Det er der mange, der slår sig på. Der er forskellige parametre og forskellige symboler for, hvordan man er en rigtig fodboldspiller. Banen skal have bestemte dimensioner, spillerne skal bære holdtrøjer, og man skal kunne lave en indersideaflevering i 12-årsalderen. Her er både foreninger, de store forbund og forældre medvirkende til at skabe dette skisma."

Klubbens eksperimenter har også resulteret i en stor turnering med kvalifikationsstævner i forskellige boligområder og et stort finalestævne i Nørrebroparken, hvor flere hundrede børn sammenlagt deltog. Hele 65 % af de deltagende var børn, som ikke var medlemmer af foreninger, og som derfor normalt stod uden for denne slags brede fritidsfællesskaber.

I Nørrebroparken tilbyder klubben også ventelistetræning for de 800 børn, der står på venteliste til at blive medlemmer i klubben. "Her møder børnene den æstetik og disciplin, der karakteriserer klassisk foreningsfodbold: Du skal spille på en stor bane, stå i kø og dribble rundt om kegler, mens der står en kø bag dig. Rammen er der, men uden forventninger om, at du kan det hele," fortæller Aske.

RYK HOLD UD PÅ BØRNEBANEHJEMMEBANE

Ved at gøre brug af faciliteter i boligområder eller på lokale institutioner kan foreninger overkomme afstandsbarrierer og øge deres kapacitet.

På børnenes hjemmebane

Når aktiviteter rykker ud i boligområdets baggårde, hvor forældrene kan kigge ned fra altanerne eller ind på skoler og daginstitutioner, hvor børn og forældre har deres daglige gang, bliver det ikke kun nemmere at deltage, fordi afstand ikke er en faktor. Det kan også gøre aktiviteterne mere velkendte og trygge. Hvis aktiviteterne på skoler og institutioner ligger i skole- og passetid eller i forlængelse heraf, er børnene ikke afhængige af, at deres forældre kan køre, vente og hente dem efter arbejde.

Når haltid og boldbaner sætter grænser

Mange foreninger har lange ventelister, fordi adgangen til fysiske faciliteter begrænser deres kapacitet. Ved at gøre brug af boligafdelinger, skoler og institutioners faciliteter kan foreninger skabe flere tilbud og samtidig rykke tættere på familierne i de udsatte boligområder. Det kan derudover være en vej til at gøre de dyrere aktiviteter mere økonomisk tilgængelige. Til gengæld for at få flere medlemmer og billig adgang til skolehaller, boldbure og

beboerhuse kan nogle foreninger tilbyde hold med lavere kontingentbetaling.

SÅDAN TAGER DET FORM

- **Bruge faciliteter på skoler og institutioner:** Foreninger kan etablere nye hold, som gør brug af faciliteter på lokale skoler og institutioner. Boligsociale medarbejdere og idrætsforbund kan tage teten på at igangsætte og formidle samarbejdet mellem forening og institution.
- **Bruge faciliteter i boligområdet:** Foreninger kan oprette hold, som gør brug af boligafdelingens faciliteter, såsom boldbure, gårdarealer, grønne områder og beboerhuse. Ofte sker det i tæt samarbejde med boligsociale indsatser, der kan hjælpe med kontakten til lokale familier.
- **Etablere nye fritidsfaciliteter:** Foreninger kan også gå i alliance med boligforeninger om at etablere nye fritidsfaciliteter såsom boldbaner eller kulturværksteder i området, typisk med støtte fra fonde.

OPMÆRKSOMHEDSPUNKTER

- Når foreningerne rykker tættere på familier i udsatte positioner, møder de også nogle nye udfordringer. Det kan være børn, der mistrives,

eller udfordringer i kommunikationen med forældrene. Derfor er det en stor støtte for foreningerne, hvis boligsociale medarbejdere eller andre brobyggere står til rådighed, hvis der opstår behov for hjælp.

- Gevinsterne ved at samarbejde med foreninger skal være tydelige for både skoler, institutioner og boligafdelinger. Erfaringer peger på, at gevinsterne kan komme i form af mere læringsparate elever, trygge boligområder, styrket social udvikling blandt børn og meget mere.
- Selvom en forening rykker fritidsaktiviteter ind i boligområdet eller på lokale institutioner, er det ikke en selvfølge, at familierne fra det udsatte boligområde tilmelder sig holdene. For at imødekomme, at disse børn bliver medlemmer, kan foreninger reservere et antal pladser på holdet til dem. På Nørrebro Uniteds hold, som træner ude i almene boligområder, har de eksempelvis valgt at give de lokale børn en forlomme på ventelisten, så halvdelen af pladserne på holdet bliver taget fra ventelisten, mens resten er reserveret til børn fra boligområdet

SKOLERNES TOMME HALLER LØSER BÅDE LANGE VENTELISTER OG SVÆR KONTAKT TIL BØRN I UDSATTE POSITIONER

DGI Storkøbenhavn

I DGI's arbejde med at understøtte foreninger i at velkomme foreningsuvalte børn og unge oplever de, at det er svært at få forbindelse til dem, der ikke selv finder vej ind i foreningslivet. Det hjælper heller ikke, at mange af klubberne i Hovedstadsområdet har lange ventelister grundet begrænset adgang til haller.

Heldigvis har de fundet en løsning, der kan slå to fluer med et smæk. "For at få flere børn og unge med i foreningsfællesskaberne og lette brobygning mellem skole- og fritidsliv skaber vi lokale idrætstilbud i samarbejde med foreningerne og skolerne i forlængelse af skoledagen. Skolerne kan afgive en del af de tidlige eftermiddagstimer, hvor deres haller alligevel ikke bruges til idrætsundervisning. Derudover kan skolens pædago-

ger hjælpe med at rekruttere og sende børn afsted fra SFO til foreningstilbuddet, da de har kendskab til, hvilke børn der ikke går til noget, er udenfor fællesskaberne eller af anden årsag kunne have glæde af tilbuddet. Det har en stor effekt," fortæller Charlotte Bruus Dalsgaard, der er projektleder i DGI's indsats Jump4Fun.

At DGI bringer skoler og foreninger sammen, betyder også, at nogle af de foreninger, som ligger langt væk fra mange af de boligområder, hvor børnene bor, pludselig bliver tilgængelige for disse børn.

NYE SAMLINGSPUNKTER FOR FRITIDSFÆLLESSKABER I ALMENE BOLIGOMRÅDER

Nørrebro United, AKB Lundtoftegade og Brobold

En venteliste med hundredvis af børn og en udpræget mangel på boldbaner i lokalområdet blev startskuddet til et eksperiment mellem Nørrebro United og boligafdeling AKB Lundtoftegade om at tage underudnyttede almene og kommunale boldbure og minibaner i brug til

at etablere flere hold.

Eksperimentet 'Baggårdsbold' viste potentialet i at lave decentrale faciliteter for foreninger bl.a. i almene boligområder. Det er senere forankret i klubbens egen praksis, men har også affødt paraplyforeningen Brobold, der arbejder for at udbrede tilgangen i flere af byens brokvarterer.

AKB Lundtoftegade og Nørrebro United udbygger også samarbejdet om at trække idrætsfaciliteter ind i boligområder, gennem projektet Nørrebro Samles På Banen. Visionen er at etablere nye byrum med faciliteter til forskellige idrætsformer og sociale aktiviteter. De såkaldte 'bevægelsestørve' vil blive arenaer for aktivitet og fællesskab i forskellige former, der inviterer resten af bydelen ind i boligområdet med Nørrebro United og andre lokale foreninger som vært.

UNGE ROLLEMODELLER

Det at inddrage lokale unge som en ressource i foreningen i form af rollemodeller giver børn fra udsatte boligområder muligheden for at spejle sig i en ligesindet.

Motivation og spejling

Unge rollemodeller kan stå for at byde børn velkommen i en forening, følge dem til træning, afholde træning eller være hjælpetrænere. De kan imødekomme en mangel på trænere ved at fungere som trænere eller som ekstra hænder, så foreningen får plads til flere børn. Kort sagt kan de motivere og gøre det mere trygt for børn fra udsatte boligområder at deltage i foreningsaktiviteter ved at tilbyde dem en person at spejle sig i og identificere sig med, fordi de kommer fra samme boligområde, har samme livssituation og/eller har samme kulturelle baggrund.

Styrker sammenholdet på tværs af børn og unge

Når en forening har unge rollemodeller fra udsatte boligområder, kan det bidrage til at skabe et stærkere sammenhold på tværs af børn og unge, fordi de unge tilbyder børnene et fortroligt rum. Herudover forstærker det også sammenholdet mellem de unge og er en måde at fastholde flere unge i foreningslivet,

som ellers ofte falder fra i teenageårene. Fx ved at blive ung rollemodel i form af et fritidsjob eller en mentorindsats.

SÅDAN TAGER DET FORM

- **Trænere og afviklere:** Unge kan stå for selve træningen eller aktiviteten og oplæres gennem opkvalificeringsforløb, som det ses hos fx GAMEs uddannelsescamps og Rollespilsfabrikens træningsweekender og sommerskoler.
- **Hjælpetrænere og ungetrænere:** Flere foreninger har fokus på at inkludere unge som hjælpetrænere med fokus på, at de bidrager til et rummeligt fællesskab og god stemning på holdet. Det ses bl.a. hos DGI i deres hjælpetrænerforløb, hvor man bl.a. har fokus på at snakke pænt til hinanden og på, hvad der er en god måde at reagere på, hvis man bliver sur.
- **Lomme pengejob og sponsorater:** Foreninger kan tilbyde unge en rolle i foreningen i form af et fritidsjob. I Nordvest ansættes unge som minitrænere, hvor lønnen i et halvt år understøttes af en boligsocial indsats. Det giver foreningen tid til at få øje på de unges ressourcer og særlige bidrag i forhold til at skabe rummelige fællesskaber.

- **Dommerkursus:** Foreninger kan tilbyde unge at tage et dommerkursus som fritidsjob. I Get2sport tilbyder man netop det og samarbejder med pædagoger og lærere i kommunale institutioner, som er med til at prikke potentielle unge dommere på skulderen.
- **Følgeven:** Unge rollemodeller kan hjælpe ved at følge barnet til foreningen og give barnet en fast person at henvende sig til, hvis der opstår udfordringer. Følgevenen motiverer barnet og gør barnet tryk ved at komme i foreningen. Nogle foreninger giver følgevenen en biograf-billet for at tage opgaven på sig.

OPMÆRKSOMHEDSPUNKTER

- Det kan være dilemmafyldt at give penge for noget, som er et frivilligt arbejde for andre. Dog er det en god måde at få de unge inddraget på og give dem noget på cv'et.
- Det er vigtigt at facilitere et fællesskab blandt de unge rollemodeller, da det er en afgørende drivkraft for deres motivation – både gennem sociale aktiviteter og fx også gennem tøj med synligt trænersymbol.
- Det er vigtigt at uddanne de unge rollemodeller, ligesom man gør det med voksne trænere.

- Foreningen kan med fordel begrænse timeantallet, der kræves af de unge trænere, så det ikke bliver for overvældende en opgave.

UNGE ER KILDE TIL SOCIAL FORANDRING GAME

I GAMEs playmakerprogram uddannes unge til rollemodeller gennem fire 'camps' fordelt på to år. GAME er en NGO, der udvikler og driver unge- og frivilligledet gadeidræt i bl.a. udsatte boligområder.

"I vores camps kommer de unge rundt om emner med fokus på at opbygge life skills: Hvad er en rollemodel? Hvordan løser man konflikter i boligområdet blandt børn og unge? Hvordan giver man udtryk for sin mening og holdning på en positiv måde?" lyder det fra Asmat El Ouargui, programleder i Danmark for playmaker-indsatsen.

De unge rollemodeller står for en ugentlig træning af yngre børn i fx fodbold, basket eller dans, hvor alle børn bare kan troppe op og deltage gratis. "For os handler det om at empower ungdommen. Både fordi det i sig selv er positivt, og fordi vi ser de unge som kilden til social forandring i områder med svære sociale problemer. Bevægelsen skal komme inde fra boligområdet, frem for at vi kommer udefra og vil forandre," fortsætter

Asmat.

Derfor kommer de unge rollemodeller også oftest selv fra de udsatte boligområder, hvilket kan være en stor fordel: "De kan gå i dialog med lokalområdet om fordomme og bekymringer – fx det, at nogle forældre oplever det som utrygt at komme til dansetræning," uddyber Anne Eskerod Pedersen, projektkoordinator på indsatsen.

Og det lykkes GAME at tiltrække unge frivillige til at blive rollemodeller til deres gadeidræt ved at prioritere ressourcer til indsatsen og afstemme opgaven med den enkelte frivillige:

"Vi har ikke svært ved at få frivillige, men vi bruger også mange ressourcer på at skabe et fællesskab, som man har lyst til at være en del af. Det gør vi blandt andet ved at arrangere pizzaaftener og halvårslige uddannelsesweekender. Vi er også opmærksomme på at vores frivillige er frivillige, og at vi derfor ikke skal se dem som lønnede instruktører, som kan stå for to ugentlige træninger og kampe i weekenden," afslutter Anne.

TILBYD FORÆLDRE EN AKTIV ROLLE

For at gøre det nemt for alle forældre at deltage aktivt i foreningen kan man som forening arbejde med at synliggøre og konkretisere de forskellige frivilligopgaver i foreningen og de måder, man kan støtte hinanden som forældre på.

Forstå, hvad det vil sige at være frivillig

Det kan være svært at forstå, hvad det abstrakte frivillighedsbegreb egentlig dækker over i en forening – særligt for etniske minoritetsforældre, som ikke er vokset op med den danske forståelse af frivillighed. Det kan foreninger imødekomme ved at forklare foreningens opbygning og præsentere de forskellige roller, forældre kan indtage i foreningen: træner, forældre der bakker op om fællesopgaver, bestyrelsesmedlem m.m.

De kan også bryde frivilligrollen ned i konkrete opgaver som at bage kage til arrangementer, skære frugt i forbindelse med træning, køre børn til og fra kampe eller hjælpe med at træne hver tirsdag mellem 15 og 16. Når først forældrene har fået en fod ind, kan det sprede sig som ringe i vandet, hvor de selv ser flere ting, de kan bidrage med.

Mangfoldige forældrefællesskaber

På et hold kan der være forældre fra forskellige socio-økonomiske lag, som ikke er bevidste om, at de har forskellige forudsætninger for at understøtte deres børns deltagelse. Men også, at de har forskellige styrker, de kan bringe ind i foreningen. En forening kan derfor give forældrene indsigt i dens værdisæt om inklusion, og hvordan alle forældrene kan hjælpe hinanden, tage et fælles ansvar og imødekomme, at nogle børn har ekstra behov for støtte. Det kan skabe en mere mangfoldig og bredt repræsenteret gruppe af frivillige, hvor forældre opbygger fællesskab på tværs af sociale skel. Det er ikke blot en vej til større trivsel hos børn, men også hos forældre.

SÅDAN TAGER DET FORM

- **Dialog:** Foreninger kan have dialog med nye forældre i foreningen om konkrete frivilligroller og -opgaver med fokus på, hvad forældrene er gode til og har mulighed for at byde ind med.
- **Inddrage forældre i træning:** I stedet for, at forældre står på sidelinjen og kigger ned i deres mobil under træning, kan foreninger tilbyde forældre en aktiv rolle under træning eller tilrettelægge familiehold, hvor forældrene også indgår.

Forældre kan eksempelvis indgå som deltagere, hjælpetræner eller ekstra hænder, der hjælper til.

- **Forældreworkshops:** Foreninger kan også afholde workshops for forældre på et hold, hvor de opbygger forældrenes bevidsthed om inklusion, og hvordan de kan hjælpe hinanden.
- **Personlige fortællinger:** Trænere i foreningen eller andre frivillige kan også fortælle om deres egne oplevelser med at starte i en klub og blive en del af frivilligfællesskabet og derigennem sætte rammen for en åben dialog.

OPMÆRKSOMHEDSPUNKTER

- Det kan være svært som forening at få øje på tavs viden, usagte koder og blinde punkter i forhold til at inkludere nye forældre i foreningen. Her kan det være en hjælp at gå i dialog med brobyggere, som til hverdag møder de barrierer, der kan ligge i foreningslivets indforståethed.
- Det kan være nødvendigt med kompetencer inden for sprog og sprogbrug til at kommunikere med og inddrage forældrene.
- Det kan være svært at få forældre til at møde op til særlige forældrearrangementer. Dette kan foreningen overkomme ved at lægge dem i forbindelse med den normale træning.

SÆT ORD PÅ, HVAD DET VIL SIGE AT VÆRE EN INKLUDERENDE FORENING

Nørrebro United

Nørrebro Uniteds Baggårdsboldhold er særlige, fordi de består i et samarbejde med almene boligafdelinger om at rykke fodboldtræning ind i boligområder og inkludere alle børn. Men kulturen for inkluderende fællesskaber opstår ikke af sig selv.

”Mange af de forældre, der kommer fra andre dele af Nørrebro, kommer med deres børn uden at tænke over, hvad det er for et sted, de træner, og at mange her ikke har de samme vilkår for at deltage. Fx brokker nogle forældre sig over, at mindre søskende fylder på banen, fordi de ikke er klar over, at mange af de lokale børn har til opgave at passe deres søskende,” forklarer Stine, der er foreningsbrobygger i området.

Sammen med Nørrebro United har hun derfor igangsat forskellige tiltag, der formidler foreningens værdi om at inkludere bredt og synliggør, hvordan forældre og trænere kan være med til at understøtte ambitio-

nen.

Når man som forældre møder op til et baggårdsboldhold, får man derfor stukket en flyer i hånden med foreningens værdisæt, formålet med baggårdsbold og seks tips til at gøre træningen mere inkluderende. Og efter holdstart inviteres alle forældre til en workshop om trivsel og inklusion.

For at gøre det nemt at deltage afholdes workshoppen i tidsrummet for den normale ugentlige træning. For en aften rykker holdene fra baggårdene ind i klubhuset, hvor børnene har en fællestræning, mens forældrene og trænere deltager i en workshop. Den centrerer sig om at give forældrene en forståelse for, hvad foreningslivet kan, og hvorfor familier har forskellige forudsætninger for at være med og forskellige måder at deltage på. Der tales om, hvordan forældrene kan blive bedre til at snakke sammen og hjælpe hinanden. Det kan være noget så simpelt som at hjælpe en anden forælder med at få tilmeldt sit barn træningslejr på en app eller invitere andre nysgerrige børn i gården til at få hjælp til at starte på et hold.

SÅDAN HAR VI GJORT

Vi vil gerne rette en **stor tak** til alle foreninger og understøttende indsatser, i form af kommuner, boligsociale indsatser, sociale initiativer og mange flere, som med stort engagement har delt ud af deres erfaringer – succeser såvel som udfordringer – og bidraget til at kvalificere katalogets indsigter.

Kataloget bygger på:

- Litteraturafdækning om både barrierer for og potentialer ved inklusion i foreninger for børn i udsatte positioner
- Kortlægning af indsatser for inklusion af børn fra udsatte boligområder
- Interviews og workshops med fokus på at indsamle praksiserfaringer foruden at udvikle metodebeskrivelser og anbefalinger sammen med aktører på feltet.

LITTERATURAFDÆKNING OG KORTLÆGNING

- Desk research af rapporter og forskningsoversigter.

- Sammenfatning af relevante tal og statistikker om foreningsdeltagelse og barrierer i udsatte boligområder.
- Snowball-tilgang til at identificere relevante aktører og tilbud gennem samtaler og interviews med foreninger, indsatser, vidensinstitutioner og helhedsplaner.

INTERVIEWS

For at få viden om aktører og indsatser på området samt afdække problemkomplekset og anvendte metoder og tilgange har vi interviewet:

Otte helhedsplaner med særskilt fokus på brobygning til foreningslivet:

- Den boligsociale indsats Husum Nord
- Den boligsociale helhedsplan NørreBrobyggerne
- Den boligsociale indsats i Tingbjerg og Utterslevhuse
- Mit kvarter i Valby, Vigerslev, Sydhavnen og Sjælør
- Trekanten i Holstebro

- Den boligsociale helhedsplan i Bispehaven
- Den boligsociale helhedsplan i Roskilde
- Bydelsprojekt 3i1 Esbjerg

Ti foreninger, paraplyorganisationer, understøttende indsatser og eksperter

- DBU
- DGI
- GAME
- Get2sport
- Sociale partnerskaber i Københavns Kommune
- Nørrebro United
- Red Barnet
- Det Danske Spejderkorps
- Specialsport
- Idrættens Analyseinstitut

WORKSHOPS

Tre workshops har haft til formål at indsamle viden om udbredte barrierer, diskutere praksiserfaringer og greb til inklusion samt at udvikle og kvalificere problemforståelser og metodebeskrivelser.

En analyseworkshop

Vi inviterede fagprofessionelle og centrale medarbejdere på området til at kvalificere projektets analysegrundlag og tilrettelæggelse af efterfølgende erfaringsworkshops – særligt i forhold til at identificere vigtige hypoteser, problemstillinger og indsatsområder. Otte personer deltog fra:

- Nørrebro United
- Red Barnet
- Get2sport, Danmarks Idrætsforbund
- Nørrebrobyggerne
- Idrættens Analyseinstitut
- Det Danske Spejderkorps

To geografisk opdeltede erfaringsworkshops

Vi har afholdt erfaringsworkshops i henholdsvis København og Aarhus, med praktikere fra foreninger, understøttende indsatser m.m. Her har deltagerne med udgangspunkt i konkrete scenarier, der illustrerer udbredte barrierer, diskuteret praksiserfaringer med brug af forskellige tilgange og metoder. 36 personer deltog fra:

- Get2sport Aarhus, Kolding, Randers, Slagelse, Brønshøj og Ishøj
- Go Gaming – en del af KFUM's Sociale Arbejde
- Rollespilsfabrikken
- GAME – GAME Zones
- Aarhus Vest Taekwondo
- Naturklub Aarhus

- Boldklubben Skjold
- Idrætsprojektet
- PLAY DK
- Konsulenthuset for socialøkonomi
- HUSET 2450
- Mødrehjælpen
- UngOdense
- Aarhus Kommune
- Københavns Kommune
- Holbæk Boligselskab, Ladegårdsparken
- Peder Lykke Skolen
- Den boligsociale helhedsplan i Randers, Bysekretariatet
- Brabrand Boligforening
- Helhedsplan Køge
- Beboerprojekt Nordvest
- Helhedsplan Roskilde
- Helsingørs Boligsociale Helhedsplan

LITTERATUR

Andersen et al., 2010: Gam3 og betydningsfulde forandringer i udsatte boligområder. Gam3.

Christensen et al., 2018: Boligsociale indsatser til småbørnsfamilier i udsatte boligområder. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Christensen et al., 2021: Indsatser til beboere med psykiske vanskeligheder i almene boligområder. Screening af behov for indsatser og eksisterende indsatser. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Christensen et al., 2022: Chanceulighed i udsatte boligområder – En analyse af boligsociale helhedsplaners bidrag til at forbedre børn og unges livschancer. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Christensen et al., 2022: Tryghed og trivsel i udsatte boligområder. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Christensen & Christensen, 2021: Børn og unge i get2sport-foreningerne. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Hansen et al., 2021: Evaluering af 'Fællesskab på Asfalten'. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Ibsen et al., 2012: Idræt i udsatte boligområder. Syddansk Universitet.

Madsen et al., 2022: Skolebørnsundersøgelsen 2022 – Helbred, trivsel og sundhedsadfærd blandt skoleelever i 5., 7. og 9. klasse i Danmark. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.

Nielsen et al., 2019: Kriminalitet og etniske minoriteter, Del III – et bud på forebyggelsesmæssige indsatser. Det Kriminalpræventive Råd, Aalborg Universitet.

Ottosen et al., 2022: Børn og unge i Danmark. Velfærd og trivsel 2022. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Oxford Research, 2014: Slutevaluering af puljen "Forpligtende samarbejde om videreførelse af det frivillige integrationsarbejde". Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold.

Pilgaard & Rask, 2016: Danskernes motions- og sportsvaner 2016. Idrættens Analyseinstitut.

Pilgaard & Rask, 2020: Danskernes motions- og sportsvaner 2016. Idrættens Analyseinstitut.

Rogers, 2011: Evaluating Community-Based Interventions for Young People: Measuring the impact of Informal Mentoring. Journal of Poverty and Social Justice 19(2).

Socialstyrelsen, 2021: Vidensopsamling om fritidspas. Socialstyrelsen.

Udlændinge- og Integrationsministeriet, 2022: Medborgerskabsundersøgelsen 2022. Baggrundstabeller.

HER KAN DU LÆSE MERE

VIDEN OM FORENINGSTILBUD TIL OG DELTAGELSEN BLANDT BØRN OG UNGE I UDSATTE POSITIONER

Kulturministeriet, 2009: Idræt for alle. Bredde-
idrætsudvalgets rapport – baggrund og analyse.
Kulturministeriet.

Pilgaard & Rask, 2018: Socialt udsatte i idrætten
– Definitioner og eksisterende viden. Delrapport 1.
Idrættens Analyseinstitut.

Pilgaard, 2018: Idræt for socialt udsatte – Et blik på
aktørerne. Delrapport 2. Idrættens Analyseinstitut.

Pilgaard & Kjær, 2019: Idræt for socialt udsatte
– Et blik på udøverne. Delrapport 3. Idrættens
Analyseinstitut.

Schmidt & Ipsen, 2022: Indvandrere og efter-
kommeres deltagelse i idrætsforeninger. Center for
Forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund, SDU.

SDU, 2023: Karakteristika af det mentalt sundheds-
fremmende fritidsfællesskab for unge. Sundheds-
styrelsen.

INKLUSION AF BØRN MED ETNISK MINORITETSBAGGRUND OG LAV SOCIOØKONOMI

Kulturministeriet, 2009: Idræt for alle. Bredde-
idrætsudvalgets rapport – baggrund og analyse.
Kulturministeriet.

Frederiksen et al., 2020: Inklusion af børn og
unge med etnisk minoritetsbaggrund og/eller lav
socioøkonomi – et state-of-the-art litteraturstudie.
DBU Projekt & Analyse.

Oxford Research, 2016: Dokumentationsind-
satsen – Civilsamfundet bygger bro. Oxford
Research.

Skaarup og Weber, 2018: Inklusion af flygtninge
og indvandrere i folkeoplysning. Dansk Folkeoplys-
nings Samråd.

ERFARINGER MED INKLUSIONS- INSATSER FOR BØRN OG UNGE I UDSATTE POSITIONER

DGI, 2018: Fra Ungdomsklub til Sportsklub –
Evaluering. DGI Storkøbenhavn.

Hansen et al., 2021: Evaluering af 'Fællesskab på
Asfalten' – Et udviklingsprojekt i gadeidrætsorgani-
sationen GAME. VIVE.

Ipsen et al., 2012: Idrættens outsiders. Center for
Idræt, Sundhed og Civilsamfund, SDU.

Nielsen et al., 2019: Kriminalitet og etniske
minoriteter, Del III – Et bud på forebyggelses-
mæssige indsatser. Det Kriminalpræventive Råd &
Aalborg Universitet.

Oxford Research, 2018: Evaluering af DGI
Crossroads. Oxford Research.

Oxford Research, 2019: Evaluering af støtte til lokale myndigheders samarbejde med lokale civilsamfundsaktører samt kompetence- og kapacitetsopbygning af lokale foreninger. Oxford Research.

Rambøll Management Consulting, 2020: Inklusion af borgere i udsatte positioner i frivillige fællesskaber. Socialstyrelsen.

Red Barnet, 2020: Bryd barrieren – En analyse af, hvordan flere unge i udsatte positioner kommer med i positive fællesskaber. Red Barnet.

Socialstyrelsen, 2015: Tilbud der gør en forskel – Idræt til børn og unge med særlige behov.

Toft-Jørgensen, 2017: DIF get2sport – Effekten af foreningsidræt i udsatte boligområder. Danmarks Idrætsforbund (DIF).

FORÆLDRE OG FRIVILLIGE I UDSATTE POSITIONER

DGI, ukendt år: Fædrene På Banen – Best practice-rapport. DGI Storkøbenhavn.

Rambøll, 2020: Flere mennesker i udsatte positioner som frivillige. Socialstyrelsen.

SUS, 2021: Når frivillige ikke ligner hinanden ... – Læring om rummelighed i frivilligt arbejde i SydhavnsCompagniet. Socialt Udviklingscenter.

